

B I B L I O G R A F I

PALOK DAKA

KONTRIBUT PËR BIBLIOGRAFINË E GJUHËSISË SHQIPTARE (I)
PARATHANIE

I.

Në Konferencën e parë të Studimeve Albanologjike, që u mbajt në Tiranë, në nandorin e vjetit 1962, u theksue, ndër të tjera, se një nga detyrat kryesore të kuadrove tona shkencore, asht vazhdimi dhe thellimi i matejshëm i punës kërkimore dhe i studimeve shkencore në fushën e albanistikës, në mënyrë që këto studime t'i përgjigjen si duhet nivelit që kërkon dija e kohës sonë. Për plotësimin e kësaj detyre, një rol të randësishëm në përvetësimin e njohunive teorike e praktike, në njohjen e përpjekjeve dhe të rezultateve të arrituna në fusha të ndryshme të ditunive, luen pa dyshim edhe bibliografia. Madje bibliografia, si një disiplinë shkencore më vechte, asht ba një udhëtrgues i domosdoshëm për të gjithë ata që merren ose duen të merren me studime shkencore, sepse "zhvillimi i sotëm dhe i nesërm i shkencave albanologjike nuk mund të kuptohet pa pasur parasysh burimet dhe rrugët e tyre të djeshme"¹⁾.

Gjuhësisë shqiptare, — dhe jo vetëm gjuhësisë, — i mungon sot një bibliografi e plotë shkencore. Sprovat dhe kontributet bibliografike për gjuhësinë, që janë botue deri më sot (për to do të flasim ma poshtë), me gjithë shërbimin e çmueshëm që i kanë sjellë studjuesve të ndryshëm, ato, në gjendjen e tyre të sotme, nuk i plotësojnë si duhet dhe sa duhet kërkesat tona; sepse diša nga botimet e përparëshme, ose janë zhdukun nga qarkullimi ose janë ba kopje aq të rralla, sa mezi gjinden në ndonjë bibliotekë a person privat. Veçan, për studjuesin e ri, puna bahet edhe ma e vështirë nga shkaku i kritereve të ndryshme që kanë ndjekun autorët e tyre dhe i gjuhëve të huaja, me të cilat janë shkruet.

Asht pranue nga të gjithë se hartimi i një bibliografie, qoftë edhe e shkurtën, për bibliografin paraqet vështirësi të ndryshme. Vështirësitë bahen edhe ma të mëdha, kur asht fjala për bibliografin retrospektive, sepse atëherë ke të bash me botime të vjetra e të rralla, të cilat asht zor, në mos e pamundun, t'i kalosh të gjitha nëpër duer.

Megjithatë, në mos e plotë, për afërsisht e plotë, një bibliografi e gjuhësisë shqiptare mund edhe të bahet. Natyrisht një punë e tillë kërkon bashkëpunimin e diša bibliografëve, të cilët duhet të gjurmojnë në durim (në plan kronologjik) pasqyrimin në shtyp të mendimit gjuhësor, në etapa e çfaqje të veçanta.

Si bazë kronologjike për hartimin e bibliografisë mund të shërbejë fare mirë ndamja në tri etapa që iu ba, në Konferencën e Studimeve Albanologjike, zhvillimit të shkencave albanologjike, si shkenca mbi Shqipërinë dhe Shqiptarët. Të tri etapat paraqiten në këtë mënyrë: *etapa e parë*, përfshin periudhën prej kohëve ma të hershme deri në mesin e shek. XIX, *etapa e dytë*, nis nga gjysma e dytë e shek. XIX dhe vazhdon deri në çlirimin e Shqipnisë (1944), *etapa e tretë*, që nga çlirimi i Shqipnisë e këndej. Secila etapë ka karakteristikat e veta dalluese²⁾. Ma të ngjeshuna dhe me problematikë ma të pasun, paraqiten dy etapat e fundit. Si çfaqje kryesore mbi të cilat mund të hartohet bibliografia, na dalin: 1) botimet e veprave në gjuhën shqipe, 2) botimet e veprave në gjuhë të huë (autorët e huë), 3) shtypi shqiptar (dhe ai që i kushtohet ekskluzivisht çështjeve shqiptare (gjuhësore), 4) shtypi i huë.

Bashkërendimi dhe përmbledhja e këtyne tri etapave dhe çfaqjeve do të na jepte veprën e dishrueme.

II.

Ma nalt thamë se gjuhësisë shqiptare i mungon një bibliografi shkencore. Dhe kjo asht e vërtetë. Po nuk mund të pohohet se nuk asht ba asgja. Përkundrazi mjaft dijetarë e studjues të nderuem, shqiptarë e të huë, kush ma pak e kush ma shumë, u muerën, bashkë me trajtimin e çështjeve të tjera, edhe më çështje të bibliografisë gjuhësore.

Me sa dihet, i pari punim bibliografik për gjuhësinë shqiptare, u botue në Vjenë, më 1870, nga dijetari Franc Miklosiç³⁾, në veprën e tij të vlerët *Elementet sllave në gjuhën shqipe*⁴⁾. Këtë punim e ndoqën ma vonë edhe mjaft vepra bibliografike të përgjithshme, pasqyra biblio-

grafike e shtojca me vlera të ndryshme. Nga sa mundëm të hetojmë në fondet e Bibliotekës Kombëtare dhe të Bibliotekës shkencore të U.S.H.T., për të dy etapat e para (deri më 1944), veç Mikloçiqit që përmendëm ma nalt, bibliografi me interes edhe për gjuhësinë kanë shkruar, simbas kronologjisë së botimeve, edhe këta autorë: E. Kupitori, *Studime shqiptare — Trajtim historik dhe filologjik mbi gjuhën dhe kombin e Shqiptarëve*, Athinë, 1879⁵⁾; Gustav Majer, *Fjalori etimologjik i gjuhës shqipe*, "Bibliografi shqipe", Shttrasburg, 1891⁶⁾; F. Manek — Gj. Pekmezi — A. Stotz, *Bibliografi shqipe*, Vjenë 1909⁷⁾; Emil Legrand, *Bibliografi shqipe*, Paris, 1912⁸⁾; Holger Pedersen, *Gjuha shqipe 1909-1912*, Erlangen, 1914⁹⁾; Albert Tumb, *Vjetari indogjerman*, etj. Shttrasburg 1914-1916.¹⁰⁾; Norbert Jokli, *Vjetari indogjerman* etj. Shttrasburg, Berlin, Lajpzig, 1917-1940¹¹⁾; Ludvig Byrhnner, *Sprovë bibliografike të atyne që janë botue rreth Epirit gjatë kohëve ma të reja në "Kronikat Epirote"*, Janinë, 1926¹²⁾ (Lumo Skendo), *Bibliografi shqiptare*, Tiranë, 1926-1929¹³⁾; Perikli Vizukides, *Kontribute në bibliografinë epirote*, Janinë, 1927-1928¹⁴⁾; Nikos Bees, *Kontribute në bibliografinë epirote*, Janinë, 1927¹⁵⁾; D. Kalogeropoulos, *Kontribut bibliografik për çështje shqiptare (1771-1929)*, Athinë, 1929¹⁶⁾; Evlogji Kurilla, *Bibliografia e Epirit dhe e Shqipnisë*, Janinë, 1928-1931¹⁷⁾; Vasil Mystakides, *Kontribut në bibliografinë epirote*, Janinë, 1931¹⁸⁾; Geatano Petrota, *Sprovë e bibliografisë shqipe (1500-1930)*, Palermo, 1931¹⁹⁾; F. Mihalopoulos, *Kontribut në bibliografinë epirote*, Janinë, 1932²⁰⁾; Leon Savadjian, *Bibliografi ballkanike*, — *Shqipnia*, — Paris, 1934-38²¹⁾; Zhan G. Kersopoulos, *Bibliografi Nr. 1, Shqipni*, Athinë, 1934-1938²²⁾; Shalva Beridze, *Bibliografia Franceze e Shqipnisë*, Napoli, 1937²³⁾; Hanri Gysis, *Bibliografi shqiptare*, Tiranë, 1938²⁴⁾; Karlo Taljavini, *Vjetari indogjerman*, etj., Berlin, 1942 dhe *Rrjeshtime bibliografike "Gjuhësi"*, Romë, 1940-1942²⁵⁾; Piero Kosta, *Bibliografi Shqipe*, Tiranë, 1942²⁶⁾. Veç këtyne, si shtesa a punime të vogla shkruene edhe Dr. G. Shtadtmyler, M. Peta, H. Bariç, P. Skok, Ç. Truhelka, e ndonjë edhe pa firmë²⁷⁾.

Mbi të gjithë këta, përsa i përket kontributit bibliografik për gjuhësinë, shquhet N. Jokli, i cili për 23 vjet me radhë bani, me mprehtësi prej shkencëtarit, një varg analizash të hollësishme dhe shënime kritike shumë të çmueshme për vepra e artikuj, që dolën gjatë kohës që ai drejtoi seksionin VII. *Shqipnia* të "Vjetarit indogjerman". Mbas Joklit dhe në vazhdim të punës së tij, megjithëse për një periudhë fare të shkurtën, dallohet për analiza dhe shënime kritike edhe K. Taljavini.

Përmbledhtazi ky asht trashigimi bibliografik kryesor për gjuhësinë. Po që të kemi një bibliografi të plotë, do ende shumë punë.

III.

Nësa për veprat albanologjike (shqipe dhe të hueja), të botueme deri në çlirimin e Shqipnisë, mund të pohohet se janë ba relativisht mjaft botime bibliografike (shih edhe shënimet 3-27), për shkrimet e botueme nëpër gazetat dhe të përkohëshmet nuk mund të thuhet po ajo gja. Dhe me të vërtetë shumë shkrime (artikuj, studime, vëzhgime, vërejtje, materiale të mbledhuna e të dhana të tjera) me randësi jo vetëm për gjuhësinë, kanë qenë — dhe janë — të shpërndame nëpër gazeta e revista të ndryshme. Shumë nga këto organe sot janë ba mjaft të rralla dhe ndonjenit prej tyne nuk i dihet as ekzistenca.

Ky punim mbështetet kryesisht në të dhanat e shtypit shqiptar (dhe të ndonjë reviste të huej, kushtue eskluzivisht çështjeve shqiptare²⁸⁾, që u botuene kohë më kohë që nga gjysma e dytë e shek. XIX e deri në çlirimin e vendit. Shoqnitë kulturele e patriotike të vendit e të mërgimit, komitetet, klubet, organizatat (fetare dhe politike), institucionet shtetnore e personat private, nxorën gjatë kësaj periudhe në qytete të ndryshme të Shqipnisë dhe në vende të hueja (Angli, Argjentinë, Austri, Belgjikë, Bullgari, Egjipt, Francë, Greçi, Indi, Itali, Jugosllavi, Rumani, S.H.B.A., Turqi, etj.) një mori gazetash, revistash, buletinesh, kalendaresh, etj. (shqip dhe në gjuhë të hueja), numuri i saktë i të cilave nuk dihet me siguri as sot²⁹⁾. Disa organe, për shkaqe financiare a politike, u mbyllën që në numurin e parë të daljes së tyne; të tjera u detyruen, po nga këto rrethana, ose nga të tjera, të ndryshojnë disa herë me radhë emnin e organit dhe vendin e botimit. Një arësye asht edhe fakti se në përgjithësi këto organe; me ndryshime të vogla, patën tirazh të ulët. Megjithatë, nga të dhanat e derisotme, rezulton se mbrenda dhe jashtë janë botue deri më 1944 mbi 400 gazeta dhe të përkohëshme të ndryshme.

L'Albanese d'Italia (Shqiptari i Italisë), që nxori në Napoli në vjetin 1848 patrioti i madh arbënesh, Jeronim De Rada, konsiderohet si e para gazetë shqiptare³⁰⁾. Kjo gazetë pat në jetë të shkurtë. 12 vjet mbas gazetës së De Radës, më 1860 në Lamia të Greqisë u botue në gjuhën greke dhe pjesërisht shqipe e përjavëshmja *Pellagos* e drejtueme nga A.I. Biku (Piqueu). Kjo gazetë përmban, ndër të tjera, edhe një numër artikujsh me interes për gjuhësinë shqiptare (artikuj për alfabetin, etimologjinë e gjuhës shqipe, etj. *) Më 1879, u botuen edhe dy gazeta të tjera: njena në Athinë, nga arbëneshi i Greqisë, Anastas Kullurioti me titull "Η Φωνή της Ἀλβανίας", (Zani i Shqipnisë) (1879-1880) dhe tjera, për të cilën u ba fjalë këto

*) Këtë informatë pati mirësinë të na e jepte. Prof. A. Buda, i cili e zbuloi këtë gazetë me rastin e një vizite që bani në Greçi kohët e fundit.

kohët e fundit⁸¹⁾, u botue në Shkodër në gjuhët shqip-turqisht, si organ i vilajetit të këtij qyteti, me titull "Ishkodra" (1879-1897).

Koleksionet e këtyne gazetave, veç ndonjë numri të shkëputun, për fat të keq nuk patëm rasë t'i shohim, kështuqë vjelja e të dhanave për këtë punim nisi me revistën e mirënjohun të J. De Radës, *Fiāmuri Arbërit* (La Bandiera dell'Albania). Kjo revistë u botue për tri vjet me radhë, së pari në Koriliano Kalabro dhe ma vonë në Kozenca (Itali), prej datës 20 korrik 1883 e deri me 15 nandor 1887.

Përsa i përket shtypit shqiptar (të botuem mbrenda dhe jashtë) mund të thuhet me siguri se fondi ma i pasun në botë sot ndodhet në Shqipëri. Dhe kjo asht një meritë e interesimit të vazhdueshëm të bibliotekave tona, veçanërisht e Bibliotekës Kombëtare të Tiranës dhe e Bibliotekës Shkencore të U.S.H.T., të cilat kanë mundun të grumbullojnë një fond mjaft të pasun të shtypit tonë. Bibliotekave tona u mbetet ende mjaft punë për të ba në këtë drejtim. Në fondin e shtypit të këtyne bibliotekave ka ende mungesa faqesh, numrash e vjetesh të tana, pa përmendun edhe mjaft tituj organesh që mungojnë fare.

Sikurse çdo punim bibliografik ndërtohet në bazë të disa kritereve të caktueme që në fillim, edhe ky punim ka ndjekun disa kritere, ma kryesoret e të cilave, janë këto:

1) Gjatë vjeljes së shtypit, pamvarësisht nëse autori i shkrimit asht specialist i landës apo diletant i thjeshtë, u nxuer çdo gja që drejtpërdrejt ose tërthorazi paraqet ndonjë interes, qoftë edhe të vogël, për gjuhësinë, siç janë p.sh. artikujt ose të dhanat e tjera në lidhje me alfabetin e gjuhës shqipe, me atlantet gjuhësore, me dialektet, etimologjinë, fjalorët e fjalorthët, fonetikën, frazeologjinë, gramatikën, gjenezën e gjuhës, gjuhën letrare kombëtare, leksikon, neologjizat, ortografinë, pastërtinë e gjuhës shqipe, etj. Në këtë punim, veç të dhanave që përmendëm ma nalt, janë përfshi edhe të tjera, të cilat, në kuptimin e ngushtë të fjalës, i kapërcejnë interesat thjesht gjuhësore. Të tillë janë p.sh. artikujt ose të dhanat mbi autorët e vjetër (deri shek. XVIII), onomastikën- (antroponiminë e toponiminë), etnogjenezën, informata e njoftime biografike për albanologë të huej a vendas, bibliografitë, institutet, shkollat, katedrat e kurset e gjuhës shqipe jashtë Shqipërisë, kongreset gjuhësore, konferencat, klubet e shoqitë për përhapjen dhe zhvillimin e gjuhës shqipe, njoftimet, lajmet, udhëzimet recensionet, polemikat, kuriozitetet gjuhësore, etj. etj.

2) Meqënëse shpeshherë autorë të ndryshëm shkruajnë në një artikull të vetëm për disa çeshtje bashkë: për alfabetin, ortografinë, etimologjinë, gjuhën letrare, etj., ndërtimi i këtij punimi, për lehtësi shfrytëzimi ma shumë se nga një anë, u ba në bazë të kronologjisë (tue fillue nga vjeti 1883 e tue shkue deri më 1944), me renditje alfabetike mbrenda çdo vjeti, në bazë të shkronjës së parë të mbiemrit të autorit, të pseudonimit dhe, kur mungojnë këto, të titullit të artikullit.

3) Vjela dhe përpunimi i të gjitha zaneve të këtij punimi, asht ba *de visu*, drejtpërdrejt nga teksti, pa referime marrë prej dore së dytë.

4) Përshkrimi i titujve, autorëve dhe i të dhanave të tjera, kur janë me shkronja latine, asht ba simbas origjinalit, tue ruajtun alfabetin dhe ortografinë e tekstit.

5) Titujt me shkronja greke, turke, sllave ose të përcieme si p.sh. alfabeti i Shoq. së Stambollit etj. janë kthye në alfabetin latin.*)

6) Për artikujt pa nënshkrim, kur ka qenë e mundun të dihet emni i autorit, emni i tij asht vu në kllapa katrore; gjithashtu edhe për një numur pseudonimesh, kur jemi sigurue mirë, kemi vu në kllapa emnin e vërtetë. Rasat e dyshimta ose të panjohuna i kemi lanë ashtu siç janë.

7) Për të gjithë artikujt, me përjashtime të rralla, kur titulli flet vetë për përmbajtjen, janë dhanë shënime përmbledhëse të përmbajtjes kryesore ose të pjesëshme, simbas interesit që paraqet për gjuhësinë.

8) Titujt e artikujve në gjuhë të hueja janë dhanë edhe në përkthimin shqip, në kllapa katrore.

9) Artikujt, që vazhdojnë për dy a ma shumë vjet me radhë, për t'iu shmangë përsëritjes së tyre për çdo vjet, janë grupue në numrin dhe vjetin e parë të daljes së tyre, tue vu në vjetët e mavonshëm vetëm shënimin e referencës.

10) Të gjitha zanet marrin numrin progresiv. Në shtesat që mund t'i bahen ma vonë, në fund të këtij punimi do të shënohet, simbas vjetit dhe rendit alfabetik, fraksioni i numurit përkatës.

11) Emnat e huej (të personave dhe të vendeve) në tekst janë dhanë edhe simbas shqiptimit fonetik të tyre.

Këto janë kriteret që u ndoqën në këtë punim. Një gja që duhet pasun parasysh nga lexuesi, asht edhe kjo: Një numër faktesh, të dhanash e tezash të autorëve të ndryshëm që janë përfshi në këtë punim, për dijen e kohës sonë janë të gabueme ose të diskutueshme ose janë kapërye me kohë dhe sot nuk kanë ndonjë vlerë shkencore. Analiza kritike e tyre asht një objekt pune më vehte. Çëllimi i këtij punimi modest (i cili përmbledh në vetvete mendimin

*) Kthimin në alfabetin latin u detyruem ta bajmë për shkak se shtypshkronja nuk disponon disa shkronja të alfabeteve të vjetra, jo latine. (Sh. i A.)

shqiptar dhe të huej, të pasqyruem në shtypin e ma se 60 vjetëve për çeshtje të ndryshme të gjuhësisë) asht, në radhë të parë, t'u japë punonjësve shkencorë, pedagogëve, mësuesve, studentëve, bibliografëve dhe gjithë atyne që kanë interesa për studime gjuhësore, një grumbull faktesh e të dhanash të panjohuna për të gjithë, së dyti, të kontribuojë në hartimin e një bibliografie gjuhësore të plotë.

Për ta ba ma të lehtë dhe praktikisht ma të përdorshëm këtë punim, në fund do të jepem edhe këto pasqyra: 1) indeksi alfabetik i personave (autor ose jo) që përmenden në këtë punim 2) tabela analitike, simba landës, me referime të numri përkatës, 3) lista e plotë e shtypit, që u shfrytëzue në këtë punim, me të dhana edhe për vendin ku gjinden.

*

Tue i mbyllun këto radhë, përfitojmë nga rasti të falënderojmë drejtuesit e Bibliotekës Kombëtare dhe të Bibliotekës Shkencore të U.S.H.T. si dhe punonjësit respektivë të sektorëve të bibliografisë edhe të albanologjisë, Arkivin e Shtetit të R.P.SH. dhe Bibliotekat e Shtetit në Korçë, Elbasan e Shkodër për ndihmën dhe lehtësinat që na dhanë sidomos në shfrytëzimin e koleksioneve të shtypit.

Në mënyrë të posaçme falënderojmë shokun Androkli Kostallari, i cili na ngarkoi këtë punë tue mos u kursye të na ndihmojë prej disa vjetsh me vërejtje dhe sugjerime shumë të vlefshme gjithësaherë që u çfaq nevoja. Me vërejtje e sugjerime na ndihmuen edhe prof. A. Krajin e shokë të tjerë të Institutit të Historisë e Gjuhësisë.

Sugjerimet a vërejtjet, me gojë a me shkrim, që do t'i bahen këtij punimi, do të mirëpritën me kënaqësi e mirënjohje dhe do të kihen parasysh në rasën e një botimi të ri të plotësuem

SHENIME

1) A. KOSTALLARI, *Gjendja e studimeve albanologjike në Shqipëri, problemet dhe detyrat e reja*. Buletin i U.S.H.T. Seria Shk. Shoq. Tiranë, XVI/4/1962, fq. 11.

2) po aty, fq. 11-12

3) ALBANISCHE FORSCHUNGEN I. *Die slavischen Elemente im Albanischen*, mit einer Einleitung, welche die Ausbreitung des albanischen Volksstammes, die Quellen unserer Kenntniss der albanischen Sprache, die Laute derselben und die Versuche, diese Laute darzustellen, zum Gegenstande hat. Von Dr. FRANZ MIKLOSICH, Wirklichem Mitgliede der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Vorgelegt in der Sitzung am 20. April 1870. WIEN, Aus der Kaiserlich-Königlichen Hof- und Staatsdruckerei. In Commission bei Karl Gerold's Sohn, Buchhändler der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1870, (Separatdruck aus dem XIX. Bande der Denkschriften der philosophisch-historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften) fq. 38 (Bibliografia f. 3-9). [GJURMIME SHQIPTARE I. *Elemente slave në gjuhën shqipe*, . . . nga Dr. Franz Miklosich, Vienë, 1870.] / Gjendet në Bibliotekën Kombëtare, Tiranë, Nr. 79a — A-25/1.

4) JUP KASTRATI, në: *Historiku i bibliografisë shqipe*, botue në Buletin i U.S.H.T., Seria Shk. Shoq. Tiranë, 1957, XI/1, 225-230, ribotue me plotësim edhe në veprën *Bibliografi Shqipe*, Tiranë, 1959, fq. 9-11, shënon si veprë të parë për bibliografinë shqipe punimin e G. Pétrovich: "Scanderbeg, etj.", botue në Paris më 1881. Punimi bibliografik i Fr. Miklosiçit botue 11 vjet para Pétroviçit (shih shenimin Nr. 3), nuk asht veprë më vechte, po një kapitull. Sikurse e thotë edhe vetë autori, kjo bibliografi i shërbeu si literaturë për studimet e tia shkencore. Ky kapitull mban titullin *Übersicht der Quellen unserer Kenntniss der albanischen Sprache* [Pasqyra e burimeve të njohunive tona rreth gjuhës shqipe]. Përmban 38 vepra me përshkrim të plotë bibliografik, me renditje kronologjike (nis me veprën e F. Bardhit "Dictionarium latino-epiroticum, etj.", 1635 dhe mbaron me "Cuvendi i arbenit" 1868). Për 18 vepra, Miklosiçi jep gjykime e vërejtje të përmbledhuna. Veç veprave që shënon sipër, autori shkruen se ka përdorur në punimin e vet edhe një regjistër me 2000 fjalë, në dorëshkrim, të mblledhuna prej tij nga një gegë në vjetër 40 të shek. XIX, si dhe disa kaugë të mblledhuna nga shqiptarët e Dalmacisë.

5) Π. Α. ΚΟΥΠΙΤΟΡΕΣ, ΑΛΒΑΝΙΚΑ ΜΕΛΕΤΑΙ, ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 1879. (Ekstrakt nga e Përkohëshmjja "Sigramatos", vell. IV, Nr. 1, Athinë mars 1879).. (gjendet në Bib. Komb. me Nr.-80-C-13)

6) GUSTAV MEYER, *Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache*, Strassburg Verlag von Karl J. Trübner, 1891. "Albanische Bibliographie", f. 516 (Bib. Komb. Nr. 82-D-76).

7) Ing. F. MANEK, Dr. G. PEKMEZI, Ob. Leut. A. STOTZ, *Albanesische Bibliographie*, Wien, 1909, Selbstverlag des Vereines "Dija" VIII, Schmidg. 4/3 Iq. 147 [Bibliographija shqype. E kanë mblledhun Ing. F. Manek, Dr. G. Pekmezi, Ob.-Leut. A. Stotz. Vienë, 1909. E shtypi shoqërija "Dija", VIII — Schmidg. 4/3 (Bib. Komb. 82 — C — 44).

8) (EMILE LEGRAND), *Bibliographie albanaise*. Description raisonnée des ouvrages

publiés en albanais ou relatifs à l'Albanie du quinzième siècle à l'année 1900 par *Emile Legrand*; oeuvre posthume complétée et publiée par *Henri Gôys*, élève diplômé de l'école des langues orientales, Paris, Librairie Universitaire H. Welter, éditeur, 4, rue Bernard-Palissy, 1912, fq. VIII-228. [Përshkrim i arsytetit i veprave të botueme shqip ose në lidhje me Shqipërinë që nga shekulli i pesëmbëdhjetë e deri në vjetin 1900 prej E. Legrand, vepër postume plotësuë e botue prej H. Gyi, nrxanës i diplomuem në shkollën e gjuhëve lindore, Paris, 1912) (Bib. Komb. 84-C-41).

9) Dr. HOLGFR PEDERSEN, *Albanesisch 1909-1912*, Separat. Abdruck aus Band XIII des Romanischen Jahresberichts. Herausgegeben von Karl Volmôller — Erlangen, 1914, fq. I. 251-260. (Bib. Komb. Nr. 80-B-97).

10) (ALBERT THUMB), *Indogermanisches Jahrbuch im Auftrag der Indogermanischen Gesellschaft*. Herausgegeben von Albert Thumb und Wilhelm Streitberg I. Band Jahrgang 1913, Strassburg, Karl J. Trübner, 1914, fq. 80-82; II. Band Jahrgang 1914 Strassburg, 1915, fq. 71-72; III Band Jahrgang 1915, Strassburg, 1916, fq. 58-60 [Vjetari indogerman hartue me porosi të Shqonisë indogermane. Botue nga Albert Thumb dhe Vilhelm Shtrajtberg, vëllimi I i vjetit 1913 Shtrasburg, 1914, fq. 80-82, vv.1 (Bib. Univ. Shtet. Nr. 4/J-428 (1-3)).

11) NORBERT JOKL, *Indogermanisches Jahrbuch*, etj. IV. Band Jahrgang, 1916 Strassburg, 1917 — VII. *Albanisch*, fq. 100-111; V. Band Jahrgang 1917 Strassburg, 1918 — VII. *Albanisch*, fq. 95-113; VI. Band Jahrgang 1918 Berlin W. 10 un+ Leipzig, 1920 — VII. *Albanisch*, fq. 71-86; VIII Band Jahrgang 1920/21, Berlin und Leipzig, 1922 — VII *Albanisch* fq. 71-94; IX. Band Jahrgang 1922/23, Berlin und Leipzig, 1924 — VII. *Albanisch*, fq. 62-79; X. Band Jahrgang 1924/25, Berlin und Leipzig, 1926 — VII, *Albanisch*, fq. 152-190; XI. Band Jahrgang 1926/27 (Bibliographie des Jahres 1924/25), Berlin und Leipzig, 1927 — VII *Albanisch*, fq. 180-244; XII. Band Jahrgang 1928 (Bibliographie des Jahres 1926), Berlin und Leipzig, 1928 — VII. *Albanisch*, fq. 104-158; XIII. Band Jahrgang 1929 (Bibliographie des Jahres 1927), Berlin und Leipzig, 1929 — VII. *Albanisch*, fq. 140-194; XIV. Band Jahrgang 1930 (Bibliographie des Jahres 1928), Berlin und Leipzig, 1930 — VII, *Albanisch*, fq. 82-139; XV. Band Jahrgang 1931 (Bibliographie des Jahres 1929), Berlin und Leipzig, 1931 — VII. *Albanisch*, fq. 173-207; XVI. Band Jahrgang 1932 (Bibliographie des Jahres 1930), Berlin und Leipzig, 1932 — VII. *Albanisch*, fq. 146-179; XVII. Band Jahrgang 1933 (Bibliographie des Jahres 1931), Berlin und Leipzig, 1933 — VII. *Albanisch*, fq. 138-174; XVIII. Band Jahrgang 1934 (Bibliographie des Jahres 1932), Berlin und Leipzig, 1934 — VII. *Albanisch*, fq. 122-164; XIX. Band Jahrgang 1935 (Bibliographie des Jahres 1933), Berlin und Leipzig, 1935 — VII. *Albanisch*, fq. 125-160; XX. Band Jahrgang 1936 (Bibliographie des Jahres 1934), Berlin und Leipzig, 1936 — VII. *Albanisch*, fq. 129-158; XXI. Band Jahrgang 1937 (Bibliographie des Jahres 1935), Berlin und Leipzig, 1937 — VII. *Albanisch*, fq. 202-235; XXII. Band Jahrgang 1938 (Bibliographie des Jahres 1936), Berlin, 1938, — VII, *Albanisch*, fq. 169-213; XXIII. Band Jahrgang 1939 (Bibliographie des Jahres 1937), Berlin, 1939 — VII. *Albanisch*, fq. 202-247; XXIV. Band Jahrgang 1940 (Bibliographie des Jahres 1938), Berlin, 1940 — VII. *Albanisch*, fq. 209-266. — (Bib. Univ. Shtet. Nr. 4/I—428 (4-26))

12. LUDWIG BÜRCHNER, ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΝΤΩΝ botue në «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ, 1926, ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ fq. 7-38. (Bib. Komb. Nr. 86 —C—1 (1).

13. (L. SKENDO) *Bibliografi Shqiptare*. "Shtim në radhøj i Emile Legrandit" botue në rev. *Diturija*, Tiranë, vol. II (1926), fq. 37-39, 76-79, 193-200, 233-238, 313-320, 346-356, 393-397, vol. III (1927) fq. 36-40, 72-79, 115-119, 158-160, 194-196, 234-240, 274-278, 318-320 350-356, 393-400 (1928), 79-80, 197, 279, 356-360, vol. IV (1929) 35-40, 78, 79, 111-115. / Bib. Komb. S1-F-8 (1-3).

14. PER. K. ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ, ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ, në «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ 1927 ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, fq. 110-126 dhe ΕΓΟΣ ΤΡΙΤΟΝ, 1928, fq. 103-116 (Bib. Komb 86 — C — 1 (1-24)

15. N. BEES, ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ, në «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ, 1927, fq. 127-147, 152. (Bib. Komb. 86-C-1 (1-24).

16. — D.P. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ (1771—1929.) ΑΘΗΝΑΙ, 1929 fq. 22. /Bib. Komb. 87-E-5).

17. — ΕΥ. ΚΟΥΡΙΛΑ, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ (ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΩΝ ΥΠΟ ΛΕΓΡΑΝΔ, ΒΥΡΧΗΡ, ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ ΚΑΙ ΒΕΕΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ) në «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ, 1928. ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ fq. 50-102, ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ, 1929 fq. 112-145, ΕΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ, 1930, fq. 119-152, 236, 252; ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ, 1931 fq. 75-153. (Plotësim i botimeve të bame nga Legrand, Burchner, Vizukides e Bees në "Kronikat Epirote" Janinë, 1928, Vjeti i tretë, fq. 50-102; Vjeti i katërt. 1929, fq. 112-145, vjeti i pestë, 1930, fq. 119-152; 236-252; vjeti i gjashtë, 1931, fq. 75-153), (Bib. Komb. Nr. 86-C-1 1-24).

18. B. A. MYSTAKIDES, ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ
në "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ. ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ, 1931, ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ fq 227-284.
(Bib. Komb. Nr. 86-C-1 (1-24).

19. Prof. PAPAS GAETANO PETROTTA, *Popolo, lingua e letteratura albanese*, Tipografia Pontificia — Palermo, 1931 "Bibliografia" fq. XVII-LIV, dhe *Saggio di bibliografia albanese* (1500-1930), Palermo, 1931, fq. 40 (Bib. Komb. nr. 81-D-64).

20. Π. Η. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ
në «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ, 1932 ΕΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ
fq. 131-148 (Bib. Komb. Nr. 86-C-1 (1-24).

21. (LÉON SAVADJIAN), *Bibliographie Balkanique 1933* Rédigée par Léon Savadjian, Paris, 1934, *Albanie* fq. 27-29; *Bibl. Balk.* 1936, *Albanie*, f. 29-31, Paris, 1937; *Bibl. Balk.* 1938, *Albanie*, fq. 69-75 (Bib. Komb. Nr. 80-C-54 (1-3).

22. Prof. JEAN G. KERSOPOULOS, *Bibliographie Nr. 1: ALBANIE*. Ouvrages et articles de revues parus de 1555 à 1934. Editions "Flamma", Athènes, 1934, fq. 114 (Extrait de la revue "Les Balkans", Athènes. Série de bibliographie françaises sur les Nations Balkaniques). (Bib. Komb. Nr. 83-C-23).

23. CHALVA BÉRIDZÉ, *Bibliografia Francese dell'Albania*. Napoli, Tip. F. Volpicelli, 1937, fq. 13 (Bib. Komb. Nr. 82-S-44).

24. HENRI GUYS, *Bibliographie Albanaise*. Description raisonnée des ouvrages publiés en Albanie ou relatifs à l'Albanie de 1900 à 1910. Tirana, 1938. Maison éditrice "Kristo Luarasi" fq. 5 + VIII. [Përshkrim i arsytetum i veprave të botueme shqip ose në lidhje me Shqipërinë që nga 1900 deri më 1910] (Bib. Komb. Nr. 83-D-47).

25. CARLO TAGLIAVINI, *Indogermanisches Jahrbuch*, etj. XXV. Band Jahrgang 1941 (Bibliographie des Jahres 1939), Berlin 1942 — VII. *Albanese (e Linguistica balcanica comparata)*, fq. 188-240; (Bib. Komb. Nr. 84-D-2). — *Rassegne bibliografiche "Linguistica"* në "Rivista d'Albania" Roma, 1940, fasc. II, fq. 198-208; fasc. IV, fq. 416-424; 1941, fasc. II, fq. 181-190, fasc. III, fq. 277-285. fasc. IV, fq. 397-413; 1942, fasc. IV, fq. 252-262. (Bib. Komb. Nr. 80-C-18 (1-3).

26. PIERO COSTA, *Bibliografia Albanese*, 1941. Edizione "Distaptr" Tirana, 1942, fq. 65 të shaptillogr. /Bib. Komb. Nr. 81-A-58/.

27. a) Dr. Georg Stadtmüller, Β.βλιογραφία në «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ,» ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ, 1935, fq. 302-303. (86-C-1 (4).

b) Marco Petta, *Appunti di Bibliografia Albanese*, opere non segnalate nella *Bibliographie Albanaise* de Legrand-Güys e possedute dalla biblioteca Criptense /Ekstrat, gjendet në Bib. Komb. Nr. 91c-C-55/.

c) Katalog 23. BYZANZ Neugriechenland — Albanien Geschichte Literatur, Kunst, Geographie, Zeitschriften. Markert & Petters Leipzig Cl. 13. *Albanien*, fq. 52-56/ Bib. Komb. Nr. 84-C-83/.

ç) Në Архив за арбанаску старину, језик и етнологију, «ЋигаI. Св. 1-2, Београд, 1923, fq. 207, 213, 218, 227, 229 e 231 gjenden shënime bibliografiko-kritike të H. Bariç, P. Skok, Dr. C. Truhelka. (Bib. Komb. Nr. 81-C-128).

d) I do shtue këtyne edhe një numër rubrikash bibliografike të publikueme herë mbas here në shtypin e kohës.

28. Ban përjashtim vetëm shtypin i përditshëm, i cili do të përfshihet kur punimi, mbasi t'i bahen edhe disa plotësime të tjera, të botohet më vehte.

29. Të dhanat bibliografike për shtypin shqiptar që japin autorët e poshtëshënuem, nuk janë të plota: Khs 1) Manek — Dr. G. Pekmezi — A. Stotz, *Verzeichnis der bisher erschienenen albanesischen Zeitungen*, në Bib. Shqype. Vienë, 1909, fq. XI. 2) G. PETROTTA, *Popolo, Lingua e Letteratura Albanese*, Palermo, 1931 — *Stampa periodica* (Riviste e giornali), fq. 402-442); 3) G.S. SPANETTI, *I giornali di lingua albanese stampati in Italia* (ekstrakt), 4) H. GUYS, *Bibliographie albanaise*, Tiranë, 1938—shtypin i viteve 1900—1910; 5) K. GURAKUQI, *Lista e fletoreve shqipe të botueme në Shqipëri 1910-1930*, në "Vullneti i Popullit" Tiranë, 28/XI/1930, fq. 11-12 dhe 6) J. KASTRATI, *Bibliografia shqipe e shtypit* (1848-1946, (dorëshkrim i pabotuem, Arkivi i Inst. Hist. Gjuh.) Shkodër, 1942-1946.

30. "Historia e Letërsisë Shqipe", vëll. II, Tiranë, 1959, fq. 64.

31. Shih. Kr. FRASHËRI, *Në gjurmë të dy gazetave të vjetra shqipe*, "Zëri i Popullit", Nr. 279 (4437), Tiranë, 22-XI-1962, fq. 3.

1883

1. — ALFABETO Albanese [Alfabeti shqip] — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 20 Luglio 1883, Anno I, Nr. 1, fq. 1.*
Në këtë artikull pa nënshkrim, shkruhet se tash e mbrapa, në vend të disa shkronjave greke, do të përdoret alfabeti italian. Jepet një pasqyrë e disa zanoreve dhe bashkëtingëlloreve, dhe mënyra e shqiptimit të tyre.
2. — ANASTAS Culurioti. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 15 Dicembre 1883, Anno I Nr. 3, fq. 3.*
Njoftohet se konsulli grek në Gjinokastër, arrestoi A. Kulluriotin dhe e dërgoi të shoqnuem në Korfuz. Shkaku i arrestimit asht se A. Kullurioti kishte ardhun në Gjinokastër për të studjue ma për së afërmi gjuhën shqipe.
3. — CALVOSA, M.: Giuseppe De Rada. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 1 Dicembre 1883, Nr. 3, fq. 1-2.*
Nekrologji për Zef De Radën, të birin e Jeronim De Radës. Në këtë nekrologji, ndër të tjera, thuhet se Zef De Rada hartoi më 1869-70 gramatikën shqipe, e cila u botue në Firence më 1871. Kjo vepër — vazhdon A. — i tërhoqi vëmendjen shumë dijetarëve të huej si Miklosiciti, Majerit, etj. Vetë L. Benlëv, në *Analizën e tij* mbi gjuhën shqipe (Paris, 1879), u mbështet në këtë gramatikë.
4. — CANTO sopra Ibraimin da Ipech. [Kangë për Ibrahimin nga Peja]. *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 30 Settembre 1883, Anno I, Nr. 2, fq. 4-6.*
Botohet një vjershë në gjuhën shqipe, nxjerrë nga vepra e Jubanit, kushtue Ibrahimit nga Peja, Pashë i Shkodrës. Në fund jepen 15 shënime me vërejtje gramatikore e leksikore të tekstit,
5. — LJËPUS nea Jannina (Lettera da Giannina) Szottit N. N. (Al. sig. N.N.). *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 30 Settembre 1883, Anno I, Nr. 2, fq. 6.*
Në këtë letër pa nënshkrim, thuhet se Porta e Naltë e Stambollit, nën nxitjen e grekëve, nuk i jep leje Kristoforidhit të botojë një fjalor shqip-greqisht-italisht dhe turqisht, të cilin autori e ka gati prej kohësh.

1884

6. — [ALFABETAREJA]. — *DRITA Konstantinopole, 10 te sieshtese dyte, 1884, Viti I, Nr. 3, fq. 47.*
"Me të qënë që ca nga këndonjësit' e kësaj fletore — shkruen Red. — edhe s'e kanë mësuarë mirë zën'e sicilësëdo nga shkronjatë shqip, ja se ku i tregojmë me frengjisht, a italisht, edhe me greqisht". Ma poshtë jepet një pasqyrë e alfabetit të shqipes më 36 shkronja. Të gjithë tingujt jepen me nga një shkronjë të vetme.
7. — ARËBREST (T') e Calabries (Gli albanesi di Calabria). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 15 Gennaio 1884, Anno I, Nr. 4, fq. 3-8.*
Në faqen 7-8 gjindet një shënim mbi ortografinë dhe përdorimin e shkronjës ë.
8. — COLLEGI i Arbres (Il Collegio Albanese). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 15 Febbraio 1884, Anno I, Nr. 5, fq. 2-5 (vv).*
Në faqen 2-3 në shënim flitet për prapashtesat shqipe zogëluese e përkëdhelëse
th e z: Szot (signore) Szotëth, gchrep (forchetta) gchrepëth; tek foljet dhe emna që mbarojnë me l, lj, r të primun nga i: rjan (guarda) ruanen (guardano), ruanith, ruanënth; diaalj (fanciullo) diaaljith; diel (sole) dielith; ajer (vento) ajërith. Vasa (giovanetta) vasa-sz, delje (pecora) delje-sz, etj.
9. — DARA, Cav. GABRIELE; Monografii e Palaz-Adrianit (Monografia di Palazzo Adriano). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 30 Aprile 1884, Anno I, Nr. 7, fq. 5-8.*
Pëmban edhe antroponime (emna fishes të familjeve arbneshe): Barci, Bëljucci (Belucci), Bardhusi (Bardhusci), Vacula, Burrësa, Crepsi, Camizzi, Costantini, Caljavai (Cagliavai), Conti, Barbati, Cukji (Cucci), Ljëcureszi (Licursi), Rafti (Rafsi) Ljësi (Ljesci), Prifti, Mazzarakji, Markjanji, Proffera, Scariani, Dragoti, Glaviani, Cialja, Pokjini, Sulji, Prawata, Sirgji, Despoti, Spata, Skirëi, Vranai, Zincana, etj.
10. — LAIJM' I Atti-Parthina (Notizia recentissima). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 30 Maggio 1884, Anno I, Nr. 8 fq. 8.*

Athinë më 10 qershor: Njoftohet se në Institutin filologjik të Parnasit në Greqi, u krijue shoqnia "Vëllaznit Shqiptarë", në statutin e së cilës, ndër të tjera, thuhet se shoqnia ka për qëllim përhapjen, naltësimin e pastrimin e gjuhës shqipe.

11. — MITKO, EUTIMIO: Topografi e Corcës (Topografia di Korizza). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell' Albania) Corigliano Calabro, 30 Giugno 1884, Anno I, Nr. 9, fq. 6-8 dhe Nr. 10 fq. 7-8.*
Përmban edhe toponime të krahinës së Korçës dhe të zonave përreth saj.
12. — MUSACHIA, PAPAS GIUSEPPE: Monografia di Piana de'Greci. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell' Albania) Corigliano Calabro, 30 Ottobre 1884 Anno I, Nr. 12, fq. 5-8 (op.).*
Përmban edhe onomastikë (antroponime të shek. XV).
13. — TRII fiaal t'Arhërësa AT, EEM e SIS (Tre parole albanesi AT, EEM e SIS). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 30 Maggio 1884, Anno, I, Nr. 8, fq. 7 e 8.*
Etimologji e gramatikë.

1885

14. — DOCHI, PRIMO: Topografia d'Alessio in Albania [Topografia e Lezhës në Shqipni] *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 20 Ottobre 1885, Anno II, 6,7, fq. 7-8*
Përmban edhe të dhana mbi antroponiminë e toponiminë.
15. — MUSACCHIA, Dott. GIOVANNI: Monografia di Ururi [Monografia e Ururit]. *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 20 Giugno 1885, Anno II, Nr. 3, fq. 6-8 dhe Nr. 4, fq. 7-8.*
Përmban edhe të dhana mbi antroponiminë e toponiminë e Ururit (krahinë e popullueme prej arbëneshvet).
16. — PELASGI ed Elleni [Pellazgë dhe Helenë]. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 20 Settembre 1885, Anno II, Nr. 5, fq. 3-8.*
Përpjekje për të provue prejardhjen e shqiptarëve nga pellazgët. Në shënime jepet edhe një ekstrakt i studimit të L. Pordhoszkyt "Suffixes verbaux albanais tirés du chant de Milosao" [Mbrapashtesat foljore shqipe nxjerrë nga kënga e Milosaos].
17. — PODHORSZKY, LUDVIG: [Një letër]. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Corigliano Calabro, 10 Aprile 1885, Anno II, Nr. 1, fq. 8.*
Botohet letra e Louis Podhorskyt, i akademisë hungareze, me të cilën përcjellë një studim të tijin mbi identitetin e mbrapashtesavet shqipe. latine e finlandeze. Ky studim, shkruhet, do të botohet në këtë revistë.
18. — RILIEVI grammaticali della lingua albanese [Relieve gramatikore të gjuhës shqipe]. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Cosenza, 20 Novembre 1885, Anno II, Nr. 7, fq. 7-8; dhe 20 Gennaio 1886, Anno III, Nr. 9, fq. 8, Nr. 11 fq. 7.*
Pasqyrë e lakimit të emnave shqipe në shqip e italisht me shënime. Emna të shquem (nomi determinativi), etj.

1886

19. — AIFABETO allanese [Alfabeti shqip]. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania), Cosenza, 15 Ottobre 1886, Anno III, Nr. 1, fq. 1.*
Riprodhim i artikullit të botuem në këtë të përkohëshme, Vjete I, Nr. 1, fq. 1, 1883. (Shih Nr.1).
20. — FRIIN ajer i miir (Spira buon vento).—*FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell' Albania), Cosenza 15 Novembre 1886, Anno III, Nr. 2, fq. 5-6.*
Njoftohet se u hap i riorganizuem në gjimnaz e lice Kolegji Arbënesh i Shën Mitrit. Ftohen shqiptarët me i dërgue fëmijet e tyne ma mirë me studjue në këtë shkollë shqipe, scsa në shkollat e hueja greke e franceze.

21. — MITKO, EUTIMIO: Vestigia delle antiche nostre sedi, che durano tra noi [Gjurma të vendbanimeve tona të lashta, që vazhdojnë te ne]. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Cosenza, 20 Aprile 1886, Anno III, Nr. 12, fq. 8 dhe Anno III, 1887, Nr. 5, fq. 1-4 ; Nr. 7, fq. 5-7.*
Përmban emna topikë të Shqipnisë Jugore dhe të Mesme, që i pëgjigjen antropo-nimeve arbëneshe ; jepen edhe një numur toponimesh, disa prej tyre, me shpjegime etimologjike.
22. — (PODHORSZKY, L.): Progressi nella classificazione della lingua albanese [Përparime në klasifikimin e gjuhës shqipe]. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Cosenza, 15 Novembre 1886, Anno III, Nr. 2, fq. 8.*
Botohet letra frengjisht e linguistit L. Podhorszky, i cili, ndër të tjera ; i shkruen revistës se po i dërgon një studim mjaft voluminoz, në dorëshkrim, mbi afërsinë e shqipes me keltishten. "Ajo që do t'ju çuditë ma shumë — shkruen Podhorszky — asht afërsia me gjuhën egjyptiane, e cila ka — me gjuhën kelte — po atë formin leksikologjik", etj.
23. — RELIEVI Grammaticali... Shih Nr. 18 (1885).

1 8 8 7

24. — LAIJE cheso-ditteshim (Notizie recenti). — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Cosenza, 15 Marzo 1887, Anno III, Nr. 3, fq. 6-7.*
Nga kjo rubrikë nxorëm këtë shënim :
— Vdiq Anastas Kullurioti, i cili shkroi shumë për gjuhën shqipe, etj.
25. LUVDIG Podhorsky. — *FIAMURI ARBËRIT (La Bandiera dell'Albania) Cosenza, 15 Novembre 1887, Anno III, Nr. 7, fq. 8. (ov).*
Të dhana biografike mbi L. Podhorskya, linguist dhe anëtar i Akademisë hunga-reze të shkencave.
26. — MITKO, EUTIMIO : Vestigia delle antiche nostre sedi... Shih Nr. 21 (1886).

1 8 9 6

27. — ALFABETO albanese [Alfabeti shqip]. — *ILI I ARBRESVET (La Stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 1 agosto 1895, Anno I, Nr. 1, fq. 12.*
Jepet një pasqyrë e plotë e alfabetit të shqipes (të arbënesheve) me shpjegime, adoptue pas veprës së De Radës dhe aprovue në Kongresin e parë gjuhësor (1895).
28. — BILOTTA, B. : Psicologia della lingua albanese [Psikologji e gjuhës shqipe]. — *ILI I ARBRESVET (La Stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 30 settembre 1895, Anno I, Nr. 2, fq. 26.*
Përpyekje etimologjike.
29. — CONGRESSO Linguistico-Albanese [Kongres gjuhësor-shqiptar]. — *ILI I ARBRESVET (La Stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 1 agosto 1895, Anno I, Nr. 1, fq. 3-8.*
Kronikë mbi punimet e Kongresit të parë gjuhësor shqiptar, mbajtur në Koriniano Kalabro më 1-3 tetor 1895 nën kryesinë e J. De Radës. Në këtë kongres u muerën këto vendime : 1) u aprovua alfabeti i adoptuem më 1894 nga De Radës ; 2) U krijue një komision prej 14 vetësh për hartimin e fjalorit të gjuhës shqipe ; 3) U themelue Shoqata Kombëtare Shqiptare dhe u aprovue statuti i saj ; 4) U vendos të botohet një revistë italo-shqiptare "Ili i Arbresvet" nën drejtimin e A. Argondizza, etj.
30. — DIREZIONE (LA) : Dizionario Albanese [Drejtimi: Fjalori shqip]. — *ILI I ARBRESVET (La Stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 1 agosto 1896, Anno, I, Nr. 1, fq. 6.*
Në Kongresin e parë gjuhësor u muar një vendim për hartimin e fjalorit të gjuhës shqipe. Drejtimi kritikon metodën që ndiqet në hartimin e këtij fjalori, dmth.

- që çdo shkronjë ta punojë një njeri. Propozohet të Lotohen herë mbas here në shtyllat e kësaj fletoreje shkronjat e përfundume, etj.
31. — DIREZIONE (LA) : Relazioni con la Madre Patria [Lidhjet me Atdeun Nanë]. — *ILI I ARBRESVET (La Stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 30 settembre 1896, Anno I, Nr. 2, fq. 20-23.*
Një nga argumentat e lidhjeve të dobëta në mes të Kolonive arbëneshe dhe Shqipnisë—shkrues Drejtimi — asht edhe mungesa e një alfabeti të përbashkët të gjuhës shqipe për të dy anët, etj.

I 8 9 7

32. — ALFABETI. — *SHQIPERIA Bucuresci, 17 të Mait [1897], Vit parë, N. 2, fq. 1.*
Njoftohet se alfabeti, që do të përdorë kjo e përkohëshme, do të jetë me shkronja latine.
33. — ANASTAS Kulturioti. — *SHQIPERIA Bucuresci, 15 Noembrit 1897, Vit i parë, No. 4, fq. 3-4.*
Të dhana biografike mbi jetën dhe veprat e A. Kulturiotit.
34. — ARCONIZZA, ANTONIO : All'ora di andare in macchina [Në minutin e fundit të vajtes në shtyp]. — *ILI I ARBRESVET (La Stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 31 Gennaio, 1897 Anno I, Nr. 3, fq. 47-48.*
Botohet vendimi i Kryesisë së Shoqatës Kompletare Shqiptare (Società Nazionale Albanese), ku u bahet e ditun anëtarëve të shoqatës, se kongresi i dytë gjuhësor shqiptar, do të mbahet në Lungro, më 20 shkurt 1897. Ma poshtë A. e kritikon këtë vendim si jo të drejtë për disa çështje, për të cilat nuk asht i një mendjeje me autorët e vendimit.
35. — BARCIA, Prof. GIGVANNI : Gli Istituti Italo-Albanesi [Institutet Italo-Shqiptare]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 1 Giugno 1897, Anno I, No. 10, fq. 4-5.*
A. propozon shkrimjen e të gjitha shkollave dhe kolegjeve arbëneshe në një institut qëndror, i cili do të marrë emrin "Institutit i Madh i Italo-Shqiptarëve". Shton se për funksionimin e këtij instituti, duhet të hartohet statuti, rregulloja etj.
36. — BENLOEW, LOUIS : I Albaniki Glossa [Gjuha shqipe]. — *SHQIPERIA Bucuresci, 22 të Mait (1897), Vit parë, Nr. 3, fq. 2-3.*
Artikull kushtue gjuhës shqipe, shkruar greqisht.
37. — BENLOEW, L. : [Letër]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Novembre 1897, Anno I, Nr. 22, fq. 7-8.*
Letër frengjisht e L. Benlëv, dërgue A. Lorekjos. Ndër të tjera, në këtë letër, e njoftun se ka me e vu në dijeni të punimeve të Kongresit Orientalist, që u mbajt në Paris. Që shqipja të bahet ma e njoftun në Francë, Itali e njeti, vazhdon Benlëv, duhet të shtypet një fjalor i plotë i gjuhës shqipe, një manual për udhëtarët që vinë nga larg, etj.
38. — (BENLOEW, L.) : Në kartë é Z... — *SHQIPERIA Bucuresci, 15 Noembrit 1897, Vit i parë, Nr. 28, fq. 5.*
Ribotim i letrës që L. Benlëv i dërgoi A. Lorekjos, botue në *La Naz. Alb.* 1897; I, 22, fq. 7-8. (Shih *Nr. 37*).
39. — [BENLOEW, LOUIS] : Per Alfabetnë. — *SHQIPERIA Bucuresci, 5 të Korhikut 1897, Vit i parë Nr. 9, fq. 5.*
Botohet një letër e L. Benlëv, me të cilën fton Shqiptarët që të përdorin alfabetin latin, ashtu siç veproi edhe Jakob Grimm i për gjermanishten, i cili vendosi shkronjat latine. Ma poshtë red. në një shënim të sajën, njoftun mbi disa ndryshime të vogla që i ban alfabetit, që përdor kjo e përkohëshme.
40. — BENLOEW, L. : Philologie et Politique : Un detracteur des Albanais et leur delegué [Filologji e Politikë : Një shpifës kundër Shqiptarëve dhe delegati i tyre]. — *SHQIPERIA Bucuresci, 29 Noembrit 1897, Vit i parë, Nr. 30, fq. 1-2.*
A. i sillet Oppertit me fjalë të ashpra e fyese tue e quejtun shpifës, etj. për shkak se ky i fundit, ndër të tjera, sipas një citati që sjell vetë Benlëv, ka thanë për shqiptarët se "on ne connaît ni leur origine, ni celle de leur langue, et il faut se délier d'étymologies qui ne represent pas sur un fondement scientifique" Këti pohimi A. i ban një numur pyetjesh.
41. — BIBLIOGRAPHIE. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 4, fq. 63.*
Recension i shkurtën në frangjisht, me vrejte veprës "Grammatica albanese

- con le poesie rare di Variboba" di Vicenzo Librandi, I vol. in-12 de 198 pp. Prix : 3 francs. Milano, Hoepli, editore.
42. — BILOTTA, B.: Psicologia della Lingua Albanese [Psikologji e gjuhës shqipe]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 31 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 2 fq. 8 ; Nr. 3, fq. 3 ; Nr. 5, fq. 7-8.
Etimologji. Shumë fjalë të fondit grek e latin, shkruen A., origjinën e kanë nga shqipja. Kështu p.sh. nga fjala *aar*, që A. thotë se asht shqipe, nxjerr një numur derivacionesh në gjuhët greke e latine, etj.
43. — (BRUNIALTI, A.): Computo demografico sulla Shkiperia [Llogari demografike mbi Shqipërinë]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 15 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 1, fq. 8.
Përmban edhe onomastikë.
44. — (BUCHOLTZ, E.): Critica di Ermanno Bucholtz pubblicata nella *Letteratura Internazionale* di Lipsia su l'operetta di Girolamo De Rada *Pelasgi ed Albanesi* edita in Napoli il 1890. [Kritikë e Herman Bucholtz botue në *Literatura Ndërkombëtare* të Lajpseit mbi vepërën e Jeronim De Radës *Pallazgët dhe Shqiptarët* botue në Napoli më 1890]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 1 Giugno 1897, Anno I, Nr. 10, fq. 8 ; Nr. 11, fq. 8 ; Nr. 14, fq. 8.
A. tue i ba një vlerësim në përgjithësi pozitiv vepërës së De Radës, sqaron një numur shpjegimesh etimologjike që De Rada, ka ba në vepërën e vet, etj.
45. — CONGRESSO linguistico [Kongresë gjuhësor]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 31 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 1, fq. 8.
Njohet se së shpejti do të hapet kongresi i II gjuhësor në Lungro, krahinë e Kozencës. Kongresistët luten të vinë të përgatitun, etj.
46. — DE RADA, GIROLAMO : Alfabeto Nazionale [Alfabeti Kombëtar]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 31 Marzo 1897, Anno I, Nr. 6, fq. 1-2.
A. shkruen për vështrisë që dalin sot nga prania e alfabeve të ndryshme për gjuhën shqipe. Mëfndon se do të ishte ma mirë të kishim një alfabet të përbashkët për mbarë shqipen, ku çdo tingull të jepej nga një shkronjë e veçantë. Si shembull A. sjell alfabetin që përdor Shoqata Kombëtare.
47. — DE RADA, G. : I Pelasgo-Albanesi [Pellazgo-Shqiptarët]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 15 Giugno 1897 Anno I, Nr. 12, fq. 5-6.
Pjesë nga konferenca e Jeronim De Radës mbi lashtësinë e gjuhës shqipe (konf. III). Përmban edhe disa etimologji.
48. — DE RADA, GIROLAMO: La Macedonia [Maqedonia]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 1 Giugno 1897, Anno I, Nr. 10, fq. 3-4.
Pjesë nga konferenca e De Radës mbi lashtësinë e gjuhës shqipe. Etimologji.
49. — DE RADA, GIROLAMO: Nulla fides in Graeco [Asnjë besim në Grekun]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro)*, 15 Marzo 1897, Anno I, Nr. 5, fq. 1-2.
A. shkruen për pretendimet absurde të grekëve kundër Shqipërisë dhe damet që këta i kanë sjellë gjuhës shqipe dhe mbrojtësve të saj. Boton citate nga shtypi grek në lidhje me A. Kulluriotin, Shoqinë e Bukureshtit, etj.
50. — DODANI, A. VISSARION: Istori' e alfabetit. — *SHQIPERIA Bucuresci*, 21 te Qershorit 1897, vit i pare, Nr. 7, fq. 2-3.
Mbase shkruen se ekzistenca e shumë alfabeve e ka ba të vështirë dhe të paktueshme gjuhën, A. çfaqet në favor të një alfabeti me shkronja latine. Si ma të mirin konsideron alfabetin që përdor *Shqiperia* e Bukureshtit dhe *Albania* e F. Konicës.
51. — DODANI, A. V.: Ngai "Albania". — *SHQIPERIA Bucuresci*, 31 Dëqëmbrit 1897, Vit i pare, Nr. 32, fq. 2-3.
Artikulli i kushtohet çështjeve të alfabetit të shqipes. Në lidhje me këtë, riboton edhe artikullin "Puna e Letrave" botue në *Albania* 1897, Nr. 7 fq. 105-106 (shih N. 70).
52. — DODANI, A. V.: Per Alfabetne. — *SHQIPERIA Bucuresci*, 21 të Qershorit 1897, Vit i pare, Nr. 8, fq. 4-5.
A. shkruen se alfabeti i përbashkët i gjuhës shqipe duhet të jetë në bazë të shkronjave latine. Njohet se, tue fillue nga ky numur, do t'i bahen disa ndryshime të vogla alfabetit, që përdor kjo e përkohëshme.
53. — DUKAGHINI (Pseudonim): Detyra ione. — *SHQIPERIA Bucuresci*, 28 te qershorit 1897, Vit i pare, Nr. 8, fq. 2.
S'ka shqiptar, shkruan A., i cili të mos i ketë kuptue të mirat që i sjell gjuha e vet kur shkruen. Detyra jonë, asht që ta mësojmë gjuhën shqipe e ta shpëtojmë kombin nga lakmia e anmiqve, etj.
54. — FIALA të ra. — *ALBANIA (Bruzelles, 1897)*, I, Nr. 4, fq. 55 ; Nr. 5, fq. 72 ; Nr. 6, fq. 97.

- Në tre numura botohen 47 fjalë të reja ose të rralla shqipe, me përkthimin frangjisht, greqisht, turqisht e italisht.
55. — FIALE grekisht, te cilavet renia gendet nde Shqipe pas Benloew edhe Dozon. — *SHQIPERIA Bucuresci, 24 të Maiit (1897), Vit i pare, Nr. 3, fq. 4.*
Botohen 22 fjalë shqip-greqisht.
56. — FIALE për alfabetne. — *SHQIPERIA Bucuresci, 14 e Qershorit 1897, Vit i pare-Nr. 6, fq. 1-3.*
Propozohet të mblidhen njerëzit e ditun që gjinden në Shqipni dhe jashtë, për të krijuë një alfabet të përbashkët të shqipes. Artikulli asht shkruë edhe në gjuhën greke.
57. — FIALE shqipë te pa ditura kudo. — *SHQIPERIA Bucuresci, 31 Dégëmbrit 1897, Vit i pare, Nr. 32, fq. 7; No. 33, fq. 67—1898, No. 34, fq. 5, No. 35, fq. 7; No. 36, fq. 6; No. 37, fq. 7; No. 38, fq. 7; No. 39, fq. 7; No. 40, fq. 7.*
Botohen 184 fjalë shqipe, të shoqueme herë mbas here, me përkthimin rumanisht, greqisht, frangjisht ose të shpjegueme me fjalë të tjera shqipe.
58. — FIALE të ra a të rhalla. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 8, fq. 128.*
Botohen 7 fjalë shqipe me përkthimin në frangjisht, turqisht e greqisht.
59. — GEG POSTRIPPA (Pseud. i Filip Shirokës) Ghuha shqyp. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 12, fq. 204.*
Në shqipni, shkruen A, nuk po i japin kujdes gjuhës shqipe. Po përdoren pa vend shumë fjalë të huaja turke, italiane, sllave, etj.
60. — GHÏKA (pseudonim): Ghuha Shqipe. — *SHQIPERIA Bucuresci, 17 te Maiit (1897), Vit i pare, No. 2, fq. 3.*
A. shkruen mbi randësinë e të mësuemit dhe të shkruemit të gjuhës shqipe, pa të cilat s'mund të përparojë kombi ynë, etj.
61. — GHUHA Shqip. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 8, fq. 126.*
Që të bahet një gjuhë e përbashkët e shqipes, propozohet të përzihet toskënishtja me gegënishten.
62. — GIROLAMO De Rada. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 30 Giugno 1897, Anno I, Nr. 12, fq. 5-6.*
Njoftohet dalja e librit të ri të De Radës me titull *Appendice alla grammatica — Antologia Albanese*, tradotta fedelmente da Girolamo De Rade (L. 1,50).
Ma poshtë botohet e plotë parathania e kësaj vepre.
63. — GLI SHKËPËTARI nel Congresso degli Orientalisti [Shqiptarët në Kongresin e Orientalistëve]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Ottobre 1897, Anno I, Nr. 19, fq. 4-5.*
Riprodhim i art. të gaz. *Shqiperia*, 1897, Nr. 9, fq. 1-2 (Shih edhe Nr. 92).
64. — IL CONGRESSO Nazionale Albanese [Kongresi Kombëtar Shqiptar]. — *L'ALBANIA LETTERARIA Corigliano Calabria, 15 Marzo 1897, Anno I, Nr. 3, fq. 2.*
Njoftohet se më 20 shkurt 1897, u mblodhën në Lungro 70 kongresistë, nën kryesinë e Jeronim De Radës. Mbledhjen e hapi De Rada, i cili mbajti një fjalim të shkëlqyeshëm në gjuhën shqipe. Ma poshtë artikulli vazhdon me të dhana të tjera rreth punimeve të këtij kongresi.
65. — KAVAJA, H.: Fisët e Gruevnës dhe Grisise. — *ALBANIA (Bruxelles 1897), I, Nr. 11, fq. 183.*
Përmban edhe toponime.
66. — KAVAJA, H.: Fisët e Posrippes. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 8, fq. 128.*
Përmban edhe toponime.
67. — KAVAJA, H.: Fisët e Recit dhe Lhohos. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 2 147.*
Përmban edhe toponime.
68. — KAVAJA, H.: Fisët e Riollhit. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), Nr. 10 fq. 163.*
Përmban edhe toponime.
69. — (KONICA, F.): Aux Albanologues [Albanologëvet]. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 5, fq. 64.*
Me qenë se propozimi ynë, shkruen A., për të përdorun në vend të toskënishtes një gegënishten *nji* (për gj. m.) dhe *nja* (për gj. f.) nuk u muer parasysh, njoftoj-më se tash e mbrapa do të përdorim vetëm trajtën *një*.
70. — (KONICA, F.): Puna e Letravet.—*ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 7, 105-106.*
Nder të tjera, A. shkruen se nga Shqipnia i kanë ardhë redaksisë 387 letra, prej të cilavet 403 ishin të shkrueme me alfabetin e Stambollit, kurse pjesa tjetër, me shumë pak ndryshime, me alfabetin që përdor *Albania*. (Shih Nr. 51, 81).
71. — KO NITZE-TEPELEN, BEY F. DE: ([Letër]. — *LA NAZIONE ALBANESE pallagorio (Catanzaro), 15 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 1, fq. 5.*

- Letër e F. Konicës dërgue A. Lorekjes në lidhje me projektin e tij për hapjen e një reviste shqip-frangjisht (rev. *Albania*).
72. — LA LANGUE des fils de l'aigle [Gjuha e bijve të shqipes]. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, fq. 6-7*.
A. shkruen për lashtësinë e gjuhës shqipe, e cila ka kontribue edhe për formimin e fjalorit helenik. Simbas L. Benlëvit, shumë emna gjeografikë të Greqisë së Vjetër, sot shpëtojohen me anë të shqipes.
73. — LAIME dhe te ngjara. — *SHQIPERIA Bucuresci, 12 te Korhikut 1897, Vit pare, Nr. 10, fq. 8*.
Njoftohet se e para shkollë shqipe në Itali u çel më 1732 në S. Benedetto Ullano (Kozenca), nga Papa Klementi i XI, i cili ishte me origjinë shqiptare nga familja Albany.
74. — LAUDA, L'AB.: Per un nuovo dizionario albanese. Proemic. [Për një fjalor të ri të shqipes. Parathanic]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 1 Giugno 1897, Anno I, Nr. 10, fq. 6-7*.
Në lidhje me vendimin që u muer në Kongresin gjuhësor shqiptar, më 1 tetor 1895, në Koriliano Kalabro, për hartimin e një fjalori të gjuhës shqipe, A. i këtitj artikulli, propozon normat (të paraqituna në 4 pika), që duhet të zbatohë komisioni i ngarkuem për hartimin e këtitj fjalori.
75. — LIBRI Albanesi del giornale La Nazione Albanese [Libra shqipe të gazetës La Nazione Albanese]. *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Aprile 1897, Anno I, Nr. 7, fq. 8*.
Bibliografi e botimeve shqipe me 28 tituj, nga të cilët 8 kanë karakter gjuhësie.
76. — L'OPINION de Leibnitz sur la langue albanaise [Mendimi i Lajbnicit mbi gjuhën shqipe]. *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, fq. 41-43*.
Botohen 7 fragmente nxjerrë nga veprat dhe korrespondenca e Lajbnicit në lidhje me gjuhën shqipe. Megjithëse Lajbnici, siç shkruen Ksilander (*Die Sprache der Albanesen oder Schkipetaren*, f. 275), e njëjtte fare pak shqipen, ai ka dhanë gjykime të thella për shqipen. Citohen konkordancat shqiptaro-kele të që ka vu re Lajbnici për fjalët *hund, krabë, burri, gaforre, furke, çizme, kau, deti, grue, e mirë*.
77. — LORECCHIO ANSELMO: La Società Nazionale Albanese [Shoqata Kombëtare Shqiptare]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 1, fq. 1-2*.
Në këtë artikull flitet për Kongresin gjuhësor shqiptar, që u mbajt në tetor të vjetit 1895 në Koriliano Kalabro, nën kryesinë e Jeronim De Radës. Ma poshtë A. shkruen se ç'është ba deri më sot në lidhje me vendimet që u muerën në këtë kongres.
78. — L [ORECCHIO], A [ANSELMO]: Le Colonie Albanesi in Italia [Kolonitë Arbëneshë në Itali]. *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Ottobre 1897, Anno I, Nr. 19, fq. 2-4*.
Përmban edhe toponime.
79. — L [ORECCHIO], A [ANSELMO]: II Congresso linguistico albanese [Kongresi i II gjuhësor shqiptar]. *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 28 Febbraio 1897, Anno I, Nr. 4, fq. 1-2*.
Njoftohet se me 20 të muajt shkurt 1897 u mbajt në Lungro Kongresi i dytë gjuhësor shqiptar, nën kryesinë e Jeronim De Radës. Jepet një përmbledhje e shkurtër e punimeve të këtitj kongresi: rendi i ditës, zgjedhjet, etj.
80. — LOUIS Benloew (Viografike Simiosis) [Shënime biografike]. — *SHQIPERIA Bucuresci, 27 te vjeshtese 1897, Vit i pare, Nr. 21, fq. 3-4*.
Shënime biografike (greqisht) mbi jetën e L. Benlëv.
81. — LUMO SKENDO (Pseud. i Mid'hat Frashërit): Puna e Letravet. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 10 fq. 166-167*.
A. nuk asht dakord me artikullin e botuem me të njëjtin titull në fq. 405-406 të kësaj reviste. Simbas A. alfabeti i Stambollit është ma i miri, ma i bukuri dhe pa asnjë të metë (shih Nr. 51, 70).
82. — MIKLOSICH, Fr.: To romanikon prosfima DIS en ti alvaniki glossi [Parashtesa romake DIS në gjuhën shqipe]. — *SHQIPERIA Bucuresci, 7 te Qershorit, 1897, Viti i pare, No. 5, fq. 2-3*.
Artikull greqisht mbi parashtesën romake DIS në gjuhën shqipe.
83. — NË SHQIPTAR (pseudonim): Ghuha shqip dhe Shqiptaret. — *SHQIPERIA Bucuresci, 2 te Gushtit 1897, Vit i pare, No. 13, fq. 2-3*.
Shkruen mbi nevojën e përhapjes dhe të zhvillimit të gjuhës shqipe me anë të shkollave, shkrimtarëve, etj.

84. — NOTES et Documents: Curiosités linguistiques [Shënime e Dokumente: kuriozitetet e gjuhësore]. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 5, fq. 88.*
Në gjuhën shqipe, shkruhet, nuk ekziston fjala për të tregue një prostitutë. Fjala "kurvë" asht e huej.
85. — NOTES et Documents: M. Jan-Urban Jarnik [Shënime e Dokumente: Z. Jan-Urban Jarnik]. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 5, fq. 88.*
Nga të gjithë albanologët e huej, profesori i Universitetit të Pragës, Jan-Urban Jarnik, asht njohësi ma i mirë i gegënishtes. Ai, përfundon artikulli, e shkruen dhe e flet këtë djalckt me një lehtësi të çuditëshme.
86. — PETITS notes: Un vocabulaire albanais du XVe siècle [Shënime të vogla: Një fjalor shqip i shekullit të XV]. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 10, fq. 169-170.*
Në këtë shënim, flitet për fjalorthin e A. von Harffit: *Die Pilgerfahrt des Ritters Arnold von Harff von Cöln durch Italien, Syrien, die Türkei, etc. wie er sie in dem Jahren 1496 bis 1499 [vollendet, Cöln 1860, f. 65]*.*
87. — SCHNEIDER, ED.: Latona, sua origine, suoi figli. Filologia (traduzione dal francese. Diritti riservati) [Latona, origjina e saj, bijt e saj. Filologji (përkthye nga frangjishtja. Të drejtat të rezervueme)]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Aprile 1897, Anno I, Nr. 7, fq. 5-6.*
Jepet legjenda (miti) e Latonës. Etimologjia e emuavet të përveçëm që ndshen në këtë legjendë, shpjegohet nga A., me anën e fjalëve rranjë të gjuhës shqipe. Shpjegohet edhe origjina e ditëve të javës, etj.
88. — 20 CONGRESSO Linguistico Albanese [Kongresi i dytë gjuhësor shqiptar]. — *L'ALBANIA LETTERARIA Corigliano Calabro, 27 febbraio 1897, Anno I, Nr. 1, fq. 4.*
Njoftohet se me 20 shkurt 1897, u mbajt në Lungro, Kongresi i dytë gjuhësor shqiptar.
89. — 20 CONGRESSO linguistico albanese in Lungro [Kongresi i dytë gjuhësor shqiptar në Lungro]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 31 Marzo 1897, Anno I, Nr. 6, fq. 1-7.*
Jepet një përmbledhje e procesverbaleve të punimeve të Kongresit të dytë gjuhësor shqiptar, që u mbajt në Lungro më 20 e 21 shkurt 1897, si dhe lista e pjesëmarrësve në këtë kongres.
Çështjet kryesore që u diskutuen në kongres, simbas rendit të ditës, ishin këto:
1) Hartimi i një fjalori të gjuhës shqipe dhe themelimi i një Biblioteke kombëtare;
2) T'i bahet kërkesë qeverisë mbretnore për çeljen e një katedre të gjuhës shqipe pranë Institutit Oriental të Napolit;
3) Botimi i një reviste italo-shqiptare;
4) Rishikimi dhe modifikimi i statutit provizor të Shoqatës Kombëtare.
Në fund botohen statuti i aprovuem i Shoqatës si dhe letrat e telegramet që i kanë ardhë kongresit.
90. — SEMUËNDIA e zotit Gustav Majer. — *ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 8, fq. 125.*
Njoftohet se albanologu i shquem G. Majer ra i sëmurë pa shpresë shërimi. (Shih edhe versionin frangjisht: *La Santé du professeur Gustav Meyer, fq. 133*)
91. — SHKRONETORE qe kane shkruar per shqiptaret. — *SHQIPERIA Bucuresci, 18 te Oktobrit 1897, Vit i pare, No. 24, fq. 8.*
Botohet një listë e autorëve të ndryshëm që kanë shkruar për probleme të ndryshme të Shqipnisë. Autorët ndahen simbas këtyne shteteve: Angli, Austri e Gjermani, Francë, Greqi, Itali e Italianë, Rumania e Serbi. Në Nr. 25, fq. 7 shënohen edhe pesë autorë të tjerë që ishin harrue jasht kësaj liste.
92. — SHQIPETARETE ndë Kongres të Orientalistëve. — *SHQIPERIA Bucuresci, 13 te vjeshtese 1897, Vit i pare, No. 9, fq. 1-2.*
Njoftohet se në Kongresin e Orientalistëve që u mbajt në Paris, si përfaqësues i Shqipnisë ishte z. Luis Benlöv, i cili mbajt dy kumtesa: 1) Mbi emnat e vendeve që ndodhen në Azinë e Vogël, të ilustrueme edhe me ndihmën e gjuhës shqipe dhe 2) mbi sufiksinn -ni të vetës së dytë të shumësit. (Shih edhe Nr. 63)
93. — SI U KTHYENE Muslimane Labërit. — *SHQIPERIA Bucuresci, 6 te Vjeshtese 1897, Vit i pare, No. 18, fq. 6-8.*
Përmban edhe toponime.
94. — TE MBLEDHURIA. — *SHQIPERIA Bucuresci, 24 te Maÿit (1897), Vit i pare, No. 3, fq. 8.*

*) Shtesa në kllapa katrore mungon në tekst.

- Nga kjo rubrikë e përgjithëshme, nxorëm të shkurtuëm këto shenime:
- I pari shqiptar që ka shkruar në gjuhën shqipe asht Pjetër Bogdani; 1685.
- Ma i miri alfabet për gjuhën shqipe, simbas Z. Benlëv, asht alfabeti që ka z. Miklosiq.
- Hahni thotë se ka gjetë në Shqipëri një alfabet të lashtë, i cili përbahet prej 52 shkronjash.
- Në Greqi, një mjek gjerman, Rajnholdi, ka shkruar një libër për shqipen; me titull "Noctes Pelasgicæ".
95. — TEJ é ketëj. — ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 4, fq. 55.
Njoftohet se doli një gramatikë për të mësur shqipen me anë të italishtes, me titull: "Grammatica albanese con le poesie rare di Variboba" da Vincenzo Librandi, Milano, 1897.
96. — TEJ é ketëj. — ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 7, fq. 169.
Njoftohet se albanologu Jan-Urban Jarnik, botoi një artikull të gjatë mbi librin e z. Pisko: *Kurzgefasstes Handbuch der nordalbanischen Sprache*. (Shih edhe versionin në frangjishtë në: *Notes et Documents*, fq. 120).
97. — T[RANK] S[PIRO] (Pseud. i Faik Konicës): Etymologies et jeux de mots. A propos d'un livre [Etimologji dhe lodra fjalësh. Në lidhje me një libër]. — ALBANIA (Bruxelles, 1897), I, Nr. 6, fq. 100-101.
Veprën me titull "*Gli enti sacri della Bibbia ne'numi mitologici, generati da' pelasgi albanesi del gentilesimo*" shkruar nga Bernardo Bilota, A. e kritikon si të dështueme përsa i përket etimologjisë.
98. — TRANK SPIRO (Pseud. i Faik Konicës): Les neologismes et les lois de l'évolution phonétique dans la langue albanaise [Neologjizmet dhe ligjet e zhvillimit fonetik në gjuhën shqipe]. — ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 6, fq. 99-100.
Në këtë artikull A. ndër të tjera, shkruen se gjuha pasurohet edhe me anën e neologjizmeve, të cilat, simbas tij, janë dy llojesh: ato që formohen me bashkime fjalësh që ekzistojnë në shqipe dhe b) ato që ndërtohen me sufiksion -es. Ma poshtë jep edhe 7 raste reflekse tinguish në shqipe nga greqishtja dhe latinishtja.
99. — T[RANK] S[PIRO] B[EG] (Pseud. i Faik Konicës): Për thémëlin e na ghuhes letrarishtes. — ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, fq. 4, 22, 32, 54, 72, 97, 108.
A. shkruen për problemin e gjuhës letrare të përbashkët të shqipes dhe për disa çështje të ortografisë. Që të hidhen themelet e një gjuhe letrare të përbashkët A., ndër të tjera, propozon që shqiptarët të shkruajnë njësoj p.sh. "të gjithë të shkruajnë borë, pa le të themi në kuvend zbora, dbora, xbora, vora, çvora".
100. — TRANK SPIRO BEG (Pseud. i Faik Konicës): La question de l'écriture albanaise [Çështja e shkimit shqip]. — ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 7, fq. 111-114; Nr. 8, fq. 133-134.
Çështjet kryesore që përbajnë objektin e këtij artikulli janë: përshtatja e një alfabeti, lëksimi i një ortografie, bazat shkencore të neologjizmeve, shkrimja e dialekteve.
101. — TRANK SPIRO BEG (Pseud. i Faik Konicës): Les dialectes albanais et la nécessité de leur fusion [Dialektet shqipe dhe nevoja e shkrimit së tyre]. — ALBANIA (Bruxelles, 1897) I, Nr. 10, fq. 173-174.
A. shkruen, ndër të tjera, se ndryshimi i toskënishtes me gegënishten nuk asht ma i madh se sa p.sh. të folurit e një normandi me atë të një guaskoni (në Francë). Ma poshtë shkruen, se ndjehet së tepërmi mungesa e një akademie, e fjalorëvevet, etj. Në fund jep karakteristikat psikologjike të toskënishtes dhe të gegënishtes.
102. — VALIO, ODOARDO: Marko Bozzari (Cenni). III I ARBRESHËVET (La stella degli Albanesi) Corigliano Calabro, 28 Febbraio 1897, Anno I, Nr. 4, fq. 56-58.
Jepen të dhana biografike mbi Marko Boçarin.
103. — VARIA: Berat — Durazzo. — LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Ottobre 1897, Anno I, Nr. 19, fq. 7.
Përmban edhe etimologjinë e qyteteve Berat e Durrës.
104. — VARIA: Cattedra di lingua albanese [Katedër e gjuhës shqipe]. — LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 31 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 2, fq. 8.
Njoftohet se një numur krahinash arbëneshe i kanë ba qeverisë kërkesën për hapjen e një katedre të gjuhës shqipe në Napoli.
105. — VARIA: Cattedra di lingua albanese [Katedër e gjuhës shqipe]. — LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Luglio 1897, Anno, I, Nr. 13, fq. 8.
Botohet lista e 20 provincave arbëneshe, që janë bashkue me kërkesën e Shoqatës Kombëtare për hapjen e Katedrës së gjuhës shqipe.
106. — VARIA: Dizionario di lingua albanese [Fjalor i gjuhës shqipe]. — LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Febbraio 1897, Anno I, Nr. 3, fq. 3.

Jepet kjo informatë (në italisht): "Kemi marrë vesh se një djalosh i squet e studjos, bashkatdhetar i ynë nga Cavallo (Maqedoni), asht tue hartue një fjalor të gjuhës sonë. Deri tash ka mbledhun 50.000 fjalë. Urojme që ta dërgojë në shtyp sa ma parë".

107. — VARIA: Grammatica albanese e dizionario [Gramatikë shqipe dhe fjalor]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 15 Luglio 1897, Anno I, Nr. 13, fq. 8.*
Njoftohet se prof. V. Librandi botoi një gramatikë të gjuhës shqipe. Si aneks gjinden edhe poezitë e J. Varibobës, një pjesë e të cilave të pabotueme. Gjithashtu njoftohet se ky autor asht tue pregatitë një fjalor shqip-italisht prej 12.000 fjalësh.
108. — VARIA: Shkëpëtari. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 15 Marzo 1897, Anno I, Nr. 5, fq. 8.*
Shkruhet për kuptimin dhe prejardhjen e fjalës *shqip, shqiptar, Shqipni*. Kjo fjalë, simbas Wassa-Effendi [Pashko Vasës], lidhet, përfundon artikulli, me legjendën e Pirros, mbretit të Epirotëve.
109. — VARIA: Vocabolario albanese [Fjalor shqip]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 30 Aprile 1897, Anno I, Nr. 8, fq. 8.*
Njoftohet se z. Enriko Kremoneze asht tue pregatitë një fjalor të gjuhës shqipe. Për plotësimin e kësaj vepre, shkruen Kremoneze, ka ndërmend të shkojë në Kolonitë arbëneshë të Molisës e të Kalabrisë.
110. — VARIA: Vocabolario albanese [Fjalor shqip]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 15 Dicembre 1897, Anno I, Nr. 23, fq. 8.*
Shumë vetë nga Kolonitë arbëneshë të Italisë, i drejtohen gazetës me pyetjen se si u ba puna e fjalorit të shqipes. Në përgjigje gazeta shkruen se deri në kongresin e tretë gjuhësor që do të mbahet vjetër e ardhshëm, shpresohet të kryhet një pjesë e mirë e punës.
111. — X. . . [Një Letër]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 31 Gennaio 1897, Anno I, Nr. 2, fq. 6-8.*
Botohet një letër me nënshkrimin X, dërgue nënkryetarit të Shoqatës Kombëtare Shqiptare A. Lorekjos mbi disa çështje të alfabetit të përbashkët të shqipes. Autori i letërës, ndër të tjera, shkruen se tek përdorimi i alfabetëve të ndryshëm të gjuhës shqipe, me shkronja greke, etj. mos vallë fshihet ndonjë çështje me karakter politik dhe atëhere në vend të ngjyrës për të shkruer, duhet të derdhet gjak.
- 1898
112. — [ALFABETI]. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 15 te korhikut 1898, Vit II, Nr. 46, fq. 7.*
Botohet një pasqyrë e alfabetit të shqipes prej 36 shkronjash, që përdor kjo e përkohëshme, me këto të dhana: me shkronja të mëdha e të vogla, të shtypit e të dorës dhe i krahasuem me alfabetin frang e grek si dhe me nga një shembull me fjalë për çdo shkronjë. Kjo pasqyrë botohet në disa numura me radhë.
113. — BABATASI, V.: Kujtime: Mendimi i Kristoforidhit per mi ghuhen e Shqiptarëve t'Italisë. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II; Nr. 5, fq. 72-73.*
A. në kujtimet e veta, shkruen për vështrirësitë që ndeshte Kristoforidhi në të kuptuemit e dialektit të arbëneshëve. (Shih edhe versionin frangjisht: *Le patois albano-italien*, fq. 83).
114. — BENLOEW. L. V.: [Letër redaksisë]. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 28 Shkurt 1898, Vit i parë, No. 37, fq. 5.*
Letër e shkrueme frangjisht drejtue redaksisë *Shqipëria*. Në këtë letër Benlëv i kërkon ndjesë botnisht z. Oppert për shprehjet fyese që ka përdorun ndaj tij në një artikull të botuem në këtë fletore. (shih Nr. 40).
115. — BIBLIOGRAPHIE: IV. Dr. Joan Urban Jarnik, portret s'i biografie I br. in-8o, 16 pp., Ordea-Mare, tipografia Iosif Lang, 1898. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, fq. 100.*
Recension i shkurtën rreth botimit të biografisë së J. U. Jarnik.
116. — BILOTTA, Arc. BERNARDO: Il mese di giugno presso i macedoni. [Mueji i qershorit të maqedonët]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 30 Settembre 1898, Anno II, Nr. 18, fq. 6-7.*
Etimologji. Shpjegim i fjalëve *Theristi, Aistandea, Aleksander, Artemis*, etj. me anën e shqipes.
117. — BILOTTA, Arcip. BERNARDO: L'anno presso i Pelasgi Albanesi. [Vjeti te pelazgët shqiptarë]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 15 Luglio 1898, Anno II, Nr. 13 fq. 6-8.*

- Etimologji. Disa emna të muejvet të vjetit, të ditëve të javës, etj. A. i shpjegon si të prejardhun nga shqipja e vjetër ose pellasgishtja.
118. — CREMONESI*). Prof. ENRICO: Genealogia dei suoni albanesi [Gjenealogjia e tingujve të shqipes]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 28 Febbraio 1898, Anno II, Nr. 4, fq. 6-8.*
Në këtë artikull A. paraqet një klasifikim të tingujve të shqipes, me shkronja latine, sipas alfabetit të sajëuem prej tij. Paraqet edhe një pasqyrë të shkronjavet shqipe me titull "Trungu gjenealogjik i alfabetit shqip" me këtë rend: 1) labialet, 2) dentalet, 3) spirantet, 4) palatalet, 5) lingualet (gjuhoret). 6) guturalet. Ma poshtë A. shkruan se ka gati edhe një gramatikë shqipe si edhe një fjalor italisht-shqip e shqip-italisht.
119. — DERA e Gho Markut a e Kapidant Mirdites. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 7,8 fq. 109-110, 130-136.*
Përmban edhe onomastikë.
120. — DODANI, V.: Gjuha shqipe edhe feia (besa). — *SHQIPERIA Bucuresci, te Mait 1898, Vit II, No. 43, fq. 1-2.*
A., tue pasë parasysh edhe një broshurë të shkrueme nga një shqiptar "tiho-dhiokt", siç e quen, i cili paska shkruer se nuk asht mirë për ne shqiptarët të mësojmë shqipen, kur kemi greqishten, etj. — shkruen se gjuha shqipe asht e lashtë dhe se kjo dubet mësuë e jo greqishtja. Porosit bashkëatdhetarët të mos gënjejehen prej tij.
121. — FIALË shqipe të nghara mé lhatineshte. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 30 Noembri 1898, Vit II, No. 54, fq. 7; No. 55, fq. 5-6.*
Botohen 74 fjalë shqip-latinisht.
122. — FIALË shqipë të aferta më romenishte. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 1 te Mait 1898, Vit i pare, No. 41, fq. 6. Vit II, No. 42, fq. 6, No. 43, fq. 6; No. 44 fq. 5-6; No. 45, fq. 6.*
Botohen 177 fjalë shqip-rumanisht.
123. — FIALË shqipë . . . Shih Nr. 57 (1897).
124. — FIALË turqishtë qe kane hyre ne shqipëne. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 15 te Korhi kut 1898, Vit II, No. 46, fq. 5; No. 47, fq. 6; No. 48, fq. 6; No. 50, fq. 7. No. 51, fq. 7; No. 52, fq. 6; No. 53, fq. 7.*
Botohen 217 fjalë shqip-turqisht.
125. — GHUHA. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II (vol. B) fq. 9. 24, 41, 57, 77.*
Me qëllim që të pastrohet shqipja nga fjalët e hueja, në pesë numra, botohet një listë fjalësh turke të zëvendësue me fjalë shqipe, p.sh. fjalët *englendisem* baf, *hyzmet*, *sevda*, *sekelldisem*, *inatosem*, *gjezdis*, *gjene*, etj. zavendësohen me fjalë shqipe *po përgëzohem*, *fat*, *sherbim*, *dashuri*, *merzitem* a *meritem*, *bares*, *prape* - *perseri* - *rishtazi*, etj. Në fund u bahet thirrje lexuesve shqiptarë që të mbledhin nëpër katunde emnat e luleve, bimëve, etj. e t'i dërgojnë për botim.
126. — KATEDRE per gjuhene shqip. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 15 Shkurt 1898, Viti i pare, No. 36, fq. 4.*
Simbas një lajmi të gazetës "Roma" të 7 shkurtit, mësohet se në Universitetin e Napolit do të çelet një katedër e gjuhës shqipe. Botohet edhe letra e Shoq. Politike Shqiptare të Napolit drejtue ministrit italian të arësimit për çeljen e katedrës.
127. — KERBAKER, M.: [Letër]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 15 Aprile 1898, Anno II, Nr. fq. 7-8*
Botohet letra e M. Kerbaker dërgue A. Lorekjos n'emën të Institutit Mbr. Oriental të Napolit, me anën e të cilës e njofton se në mbledhjen e afërt të Këshillit Administrativ të Institutit, do të diskutohet mundësia e hapjes së katedrës së gjuhës shqipe pranë këtij Instituti. Në fund të letrës botohet edhe një shënim i redaksisë.
128. — LA CATTEDRA di lingua albanese nel R. Istituto Orientale in Napoli. [Katedra e gjuhës shqipe në Institutin Mbr. Oriental të Napolit]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 31 Maggio 1898, Anno II, Nr. 10, fq. 2-3.*
Botohet tekstualisht shkresa e Min. së Arësimit të Italisë, drejtue Shoqnisë Kombëtare Shqiptare. Në këtë shkresë njoftohet Shoqnia se kërkesa e saj për hapjen e një katedre të gjuhës shqipe nuk mund të pranohet për shkak të buxhetit financiar. Në një shënim të vetin, Drejtimi i gazetës shkruen, se hapja e katedrës së gjuhës shqipe asht dëshirë e 200.000 italo-shqiptarëve dhe se qeveria

*) Këtë emën herë e ndeshim *Cremonesi* herë *Cremonese*, na e japin ashtu siç asht në tekst (Sh. i A.)

- ka mundësi të financojë buxhetin e Institutit sa për të përballue edhe shpenzimet e vogla që kërkon mbajtja e këesaj katedre.
129. — LA QUESTION de l'alphabet [Ceshtja e alfabetit]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 6, fq. 87-98, 114-117, 162-163.*
 Botohet letra që Faik Konica u ka dërgue albanologëve të huej: A. Bauer, L. Benlöv, M. Bréal, L. Kahun, H. Gaidoz, De Harlez, V. Henry, E. Legrand, J. U. Jarnik, M. Myller, J. Oppert, H. Pedersen, J. Pisko, G. Skirö e G. Vajgand, me të cilën u lutet të çfaqin pikëpamjen e tyre në lidhje me alfabetin e gjuhës shqipe. Në fund botohen përgjigjet e këtyne e dijetarëve: 1) MICHEL BREAL, Profesor i gramatikës së krahasueme në Collège de France, 2) Mgr. DE HARLEZ, profesor i gjuhëve të lindjes në Universitetin e Louvain-it, 3) VICTOR HENRY, profesor i sanskritishtes në Universitetin e Parisit; 4) MAX MUELLER, i Oksfordit, 5) Dr. HOLGER PEDERSEN, autor i "Albanesische Texte mit Glossar" etj. 6) JULIUS PISKO, autor i "Handbuch der N-Albanes. Sprache" 7) JAN-URBAN JARNIK, profesor i Universitetit të Pragës. 8) EMILE LEGRAND, profesor në shkollën e gjuhëve lindore, 9) JULES OPPERT, anëtar i Institutit, profesor i Asiriologjisë në Collège de France.
130. — LUMO SKENDO (pseud. i *Mid'hat Frashërit*): Vendi ynë. — *DITËRRËFENJËSI (Kalendari) KOMBIAR Sofje, 1898, moti dyjtle, fq. 38-62.*
 Përmban edhe toponime. (Shkrue me alf. e Stambollit)
131. — NAKDO MONICI (pseud. i *Ndoc Nikaj*): Mali i Shkrëlit. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, fq. 61-62, 75-77.*
 Përmban edhe toponime.
132. — NË Shqiptar (pseud.): Në udhe e laithiture. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 15 te gushtite 1898, vit II, No. 48, fq. 5-6.*
 A. shkruen se puna e alfabeteve ka sjellë një babiloni në gjuhën tonë shkruen edhe se nuk asht dakord me F. Konicën, i cili nuk pranon që ceshtja e alfabetit të diskutohet edhe me Shqipëtarët e Italisë. Me ç'të drejtë pyet A., F. Konica përjashton Shqiptarët e Italisë, të cilët kanë dhanë shumë prova, me vepra e me fjalët se e duen gjuhën shqipe dhe Shqipniën?
133. — NOTES Linguistiques: De quelques regles orthographiques. [Shënime gjuhësore: Mbi disa rregulla ortografike]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 3 fq. 48-50.*
 Në këtë artikull flitet për disa rregulla ortografike, të cilat janë nxjerrë ose në bazën e shqiptimit ose mbi bazën e vetë lojzikës dhe të disa kombinimeve gramatikore e fonetike. Rregullat e dala nga këto dy baza, thuhet në këtë artikull, meritojnë të mirren në konsideratë. Ma poshtë flitet për fjalorin e Kristoforidhit, për alfabetin përfundimtar, për shkurtimet ose zvogëlimet e emnave, antroponimet, etj.
134. — NOTES Linguistiques: I. Etymologies absurdes [Etimologji boshe] II. Le Dr. Vellara. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 9, fq. 150.*
 Në "Etimologji boshe", shkruhet, se në *Nuova Albania* të Napolit, asht botue një "studim filozojkik" nga një "profesor" italian (nuk i përmend emnin), që thotë se fjala *Albania* vjen nga *Alba—nova*. Ky profesor, përfundon artikulli, asht injorant. II. Në "Dr. Vellara", shkruhet, se në Nr. 7, fq. 117-118 të këesaj reviste, asht folë për një gramatikë (dorëshkrim) të shqipes hartue nga Dr. Vellara. Në lidhje me këtë, E. Legrandi i shkruen revistës, se Dr. Vellara, asht njeri i njoftun dhe nuk asht shqiptar. Emni i tij i vërtetë asht Joannis Vellara, lindun në Janinë, i biri i Dr. Etienne Vellara, ish mjek i Veli Pashës; të birit të Ali Pashë Tepelenës. Vellara, përfundon Legrandi, konsiderohet edhe sot si poeti ma i madh grek modern i shek XIX. (shih Nr. 135).
135. — NOTES Linguistiques: Le vocabulaire d'Arnald Van Harff. (Shënime gjuhësore: Fjalori i Arnald fon Harffit). — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, fq. 15-16?*
 Njoftohet se kalorësi flamand Arnald fon Harf, gjatë pelegrinazhit të tij nëpër Shqipni (Turqi), në shek. e XV, bani një relacion si dhe një listë fjalësh shqip-hollandsht, e cila botohet në këtë numur.
136. — NOTES Linguistiques: Manuscrits albanais de la Bibliothèque Nationale. [Shënime gjuhësore: Dorëshkrime shqipe në Bibliotekën Nacionale]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 7, fq. 117-118.*
 A. shkruen se në Bibliotekën Nacionale të Parisit ka pa dhe shqyrtue fjalorin e Marko Boçarit (dorëshkrim) si dhe një fjalor frangjisht-shqip të Pukvije (Pouqueville). Këtij të fundit, i kushton pjesën ma të madhe të artikullit. Ma poshtë shkruen edhe për drsh. e një gramatike me alfabet të veçantë të hartuem për

- Jusfoi Cnhufu* që lexohet Jatroi Vellara. Këtë gramatikë Pouqueville ia ka dhurë Bibliotekës së Parisit. (Shih Nr. 135).
137. — NOTES Linguistiques: Pour la fusion des dialectes albanais [Shënime gjuhësore: Për shkrimjen e dialekteve të shqipes]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 13, fq. 31.*
Në lidhje me problemën e shkrimjes së dialekteve të shqipes; A. dallon dy veçori ortografike të gegënishtes e të toskënishtes: në të parën shkruajnë *venni, mmarim* etj., kurse në të dytën shkruajnë *vendi, mbarim*, etj.
138. — NOTES diverses: M. le Dr. Adolf Bauer [Shënime të ndryshme: Z. Dr. Adolf Bauer]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, fq. 151.*
Jepen njoftime të reja mbi gjendjen e randë shëndetësore të Albanologut Gustav Majer.
139. — NOTES diverses: Un autre savant danois. [Shënime të ndryshme: Një tjetër dijetar danez]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, Nr. 9, fq. 151.*
Njoftohet se *Kr. Sanfeld Jensen*, autori i një veprë me titull *Rumansk og Albanesk* ka përgatitur një studim të randësishëm mbi lidhjet rumuno-shqiptare, veçanërisht mbi disa çështje të infinitivit rumun, i krahasuem me atë të shqipes.
140. — NOTES diverses: Un mot d'explication. [Shënime të ndryshme: Një fjalë shpjeguese]. — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, fq. 100.*
Mbi shkrimin e emrave topikë të shqipes në gjuhët e hueja.
141. — PAK fiale per etimologhin' e emrave. — *SHQIPERIA Bucuresci 30 Qershor 1898, Viti II, No. 45, fq. 6.*
Etimologji e fjalëve *Albani, Shqipëri, Epir* dhe *Thesaur*.
142. — PËR Alfabetnë. — *SHQIPERIA Bucuresci, 30 të vështese III 1898, Viti II, No. 54, fq. 3.*
Në lidhje me diskutimin e hapun për njësimin e alfabetit të shqipes, redaksia e gaz. *Shqiperia* dhe *Albania* e F. Konicës, vendasën të pranojnë në organet e tyre alfabetin latin, tue ba njëkohësisht edhe njësimin e pesë shkronjave që këto dy organe përdornin veçmas.
143. — PËR il dizionario albanese [Për fjalorin shqip]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro) 15 Ottobre 1898, Anno II, Nr. 19, fq. 5.*
Njoftohet se arbneshi Antonio Krispi, i ka dorëzue redaksisë një punim të tijin të çmueshëm në dorëshkrim me titull "Piccolo Dizionario (Italiano Albanese) delle parole piu necessarie (a completare la lingua parlata) nelle Colonie (di Sicilia) compilato sul Dizionario maggiore da ANDREA DARA (autore dello stesso) in Trapani (nell'agosto 1867). Ky fjalorth përbaht prej 68¹/₂ fjalësh nga ato që gjenden të shpërndame në mes të italo-shqiptarëve. Po këtu botohet edhe parathania e këtij fjalorthi. Ndër të tjera, mbasi shpjegon mbi shkronjat e alfabetit që ka përdorun në punën e tij, shkruen se ai ka pasë hartue, me mundë e lodhje të madhe, *fjalorin shqip-italisht e italisht-shqip*, në të cilin përmbledhjet i gjithë thesari i gjuhës së kolonive. Mbasi tregon burimet që shërbyen për hartimin e këtij fjalori, përfundon se ky material u sekuestrue për shkak të kolerës që ra në Palac Adriano.
144. — PËR la storia delle nostre Colonie in Italia [Për historinë e Kolonive tona në Itali]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 30 Settembre 1898, Anno II, Nr. 18, fq. 3-4, Nr. 21, fq. 5-7, Anno III, Nr. 2, fq. 6, Nr. 5, fq. 5; Nr. 7, fq. 7; Nr. 9, fq. 5-6; Nr. 10, fq. 5-6.*
Përmban edhe onomastikë.
145. — REDAKSIA: Per alfabetnë. — *SHQIPERIA Bucuresci, 15 te Qershorit 1898, Vit II, Nr. 44, fq. 4.*
Red. shkruen se ka ardhë koha që në vënd të fjalëve të bahet me vepra hartimi i një alfabeti të përbashkët të gjuhës shqipe. Që puna të marrë një rrugë të mbarë, ftohen gjitha bashkatdhetarët të çfaqin mendimin e tyre në shtyllat e kësaj së përkohëshmeje.
146. — SCHNEIDER, Ing. EDOARDO: Frigii, Osci, Pelasgi e Albanesi (trad. dal francese) [Frygët, Oskët, Pelazgët, e Shqipëtarët (përkth. nga frangjishtja)]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Settembre 1898, Anno II, Nr. 17, fq. 5-7; Nr. 18, fq. 7; Nr. 19, fq. 5-7;*
A. i dërgon kësaj së përkohëshmeje një studim të tijin mbi mënyrën e deshifrimit të dy mbishkrimeve të vjetra në gjuhën fryge dhe oske, me anë të shqipes.
147. — SHOQËRI shqipe. — *SHQIPERIA Bucuresci, 30 te vështese III 1898, Vit II, nr. 54, fq. 5.*
Njoftohet se në Sofje e themelue një shoqni me emnin "Bashkimi". Kjo shoqni ka për qëllim: 1) të shtypë libra mësimi shqip dhe t'i shpërndajë në Shqipni; 2) të hapë një shkollë shqipe në Sofje o në Shqipni, 3) të mbajë një gazetë për

- të mbrojtun interesat e kombit shqiptar dhe 4) të ndihmojë shokët nevojtare etj. (shih Nr. 180).
148. — SHITETESI (Statistique). — *ALBANIA Bruxelles, 1898, II, fq. 111-112.*
Botohet një statistikë e popullsisë së disa qyteteve të Shqipërisë etnike dhe të disa viseve të tjera për rreth. Përmban toponime.
149. — T[BRANK] S[PIRO] B[EG] (pseud. i Faik Konicës): Marko Boçari autor. — *ALBANIA Bruxelles 1898, II, Nr. 4, fq. 58-59.*
A. shkruan se fjalori greqisht-shqip i M. Boçarit në drsh. gjendet, simbas E. Legrandit, në Bibliotekën Nacionale të Parisit. Propozon të botohet ky fjalor. Shpall një fushatë. Në fq. 94 të vitit II dhe në fq. 73, 104 të vitit III të *Albania-s* botohet lista e personave që kontriboi në të holla për botimin e këtij fjalori (shih edhe versionin frangjisht: *Marko Bocari auteur, fq. 78-80*).
150. — TURIELLO, P.: Statistica degli albanesi d'Italia. II. [Statistika e Shqipëtarëve t'Italisë, II]. — *LA NUOVA ALBANIA, Napoli, 2 Giugno 1898, Anno I, Nr. 3, fq. 5-6.*
Përmban edhe toponime nga 6 provinca të banueme prej Shqipëtarëve të Italisë.
151. — VARIA: Alfabeto Albanese; [Alfabeti shqip]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Agosto 1898, Anno II, Nr. 15, fq. 8.*
Njoftohet se Zef Skiroi (Giuseppe Schir) ka shkruar një artikull përmbi alfabetin e shqipes, i cili do të botohet së shpejti.
152. — VARIA: Cattedra di Lingua albanese [Katedër e gjuhës shqipe]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 31 Maggio 1898, Anno II, Nr. 10, fq. 8.*
Ftohen këshillat komunale të kolonive arbëneshë, që të bashkohen me kërkesën që i asht ba qeverisë, për hapjen e një katedre të gjuhës shqipe.
153. — VARIA: (Dorsa) Filologia Albanese [(Dorsa): Filologji shqipe]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Luglio 1898, Anno II, Nr. 13, fq. 8.*
Etimologji. A. vë në dukje afinitetin e fjalëve *Nuovo, Nuova e Nuola* në shqip, greqisht e latinisht.
154. — VARIA: XII Congresso degli Orientalisti, [Kongresi i XII i Orientalistëve]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 31 Dicembre 1898, Anno II, Nr. 24, fq. 7.*
Letër e baroneshës Josefine Knorr, drejtue presidentit të Kongresit të XII të Orientalistëve në Romë, me të cilën e njofton se pranon të marrë pjesë në këtë kongres dhe shpreson se do të diskutohen edhe çështje të gjuhës shqipe, etj.
155. — VARIA: — 3. Congresso linguistico albanese [Kongresi i 3 gjuhësor shqiptar]. — *LA NAZIONE ALBANESE Palagorio (Catanzaro), 15 Gennaio 1898., Anno II, Nr. , fq. 5.*
Propozohet që Kongresi i tretë gjuhësor shqiptar të mbahet në ditët e para të muajt prill 1898.
— Vocabolario della lingua albanese. [Fjalori i gjuhës shqipe].
Hartuesve të fjalorit të gjuhës shqipe u kujtohet që ta shpejtojnë punën në mënyrë që të merret në shqyrtim në kongresin e tretë.
156. — VARIA: Gli Albanesi delle Colonie in Italia [Shqiptarët e Kolonive në Itali]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 30 Settembre 1898, Anno II, Nr. 18, fq. 8.*
Botohen dy ekstrakte nga monografia e Gustav Majerit *Della lingua e della letteratura albanese*, botue disa vjet më parë në revistën italiane "La Nuova Antologia", në të cilat bahet fjalë për gjuhën dhe letërsinë e shqiptarëve të Italisë, e veçanërisht për De Radën.
157. — VARIA: La Cattedra di lingua nostra [Katedra e gjuhës sonë]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Febbraio 1898, Anno II, Nr. 3, fq. 7-8.*
Njoftohet se interesimi për hapjen e një katedre të gjuhës shqipe vjen gjithnjë tue u shtue nga të gjitha anët.
158. — VARIA: Vocabolario Albanese [Fjalori shqip]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Maggio 1898, Anno II, Nr. 9, fq. 8.*
E Kremoneze njofton mbi punën që ka ba deri më sot dhe çfarë i mbetet ende për të ba për fjalorin e gjuhës shqipe.
159. — VARIA: Poemi e canti albanesi [Poema e këngë shqipe]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 31 Dicembre 1898, Anno II, Nr. 24 fq. 8.*
Njoftohet se janë botue dy fashikuj të librit të ri të Zef Skiros. Në këto fashikuj gjindet edhe një studim origjinal i autorit përmbi alfabetin e shqipes.
160. — VIOLA (pseud.): Il torrente Kiri [Përroni Kiri]. — *LA NAZIONE ALBANESE Pallagorio (Catanzaro), 15 Novembre 1898, Anno II, Nr. 21, fq. 4-5.*
Përmban edhe toponime.
161. — X. (pseud.): Çeshtia e Abécése. — *SHQIPËRIA Bucuresci, 15 te Korhikut 1898, Vit II, No. 46, fq. 4-5.*

A. i këtij artikulli, propozon që problemi i alfabetit të shqipes të diskutohet në të gjitha gazetat dhe revistat e kohës, me qëllim që të arrihet një marrëveshje e përbashkët për të përdorun një alfabet të vetëm.

462. — ZACCUA, A.C. (njihet edhe me pseud. *Çajupi*): Per Abecedare shqip. — *SHQIPËRIA Bucuresci*, 1898, Vit II, No. 49, fq. 4-5; No. 50, fq. 5-6; No. 51, fq. 3-4; No. 52, fq. 3-4 No. 53, fq. 2-3.

Letër e hapun e Çajupit, drejtue red. *Shqiperia*. Në këtë letër-studim, A. shtjelloi pikëpamjen e vet rreth alfabetit të përbashkët të shqipes, tue arritë në përtundimin se altabeti ma i përshltatshëm për shqipen asht alfabeti latin. (Shih edhe versionin frangjisht: *A la recherche d'un alphabet*, botue po aty).

